Է. ՏԱՐԻ 2010 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՇՎՈՒ 19 ՀՈՌԻ 4383–Հ. Տ. 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890–Ն. Տ. 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890 – ՀԻՃՐ. 25 ՍԻՖԷՐ 1308 — ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԻՐ ԵՒ ԲԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂԷԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du Journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԳՓՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	160
» » կիսամեայ	80
» » եռամսեայ	40
Դուրսը » »	20
» » »	100
Օտար երկիրներու	50
» »	25

Դուրս գրուած յրագրաց մասին խնդիր Տնօրէնութեան վրայ և խմբագրութեան գրուած նամակ կամ գրութիւն ետ լարուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 28 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄՈՒՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՄԷՋ

Ազգային Հիւանդանոցի նկատմամբ ինչ ինչ քննադատական հրատարակութեանց պատասխանելով, խոստացանք առանձին յօդուածով մը ցոյց տալ թէ ի՞նչ տեսակ բարենորոգումներու կը կարօտի Ազգիս մարդասիրական այս մեծագոյն հաստատութիւն։

Չենք ըսած երբեք թէ բարենորոգումներու չի կարօտիր Հիւանդանոցն։ Ազգային հաստատութեանց ո՞րն, եթէ մօտէն քննենք, չի կարօտիր բարենորոգմանց, և ոմանք հիմնաւոր բարենորոգմանց։ Հիւանդանոցն ամենէն աւելի կը կարօտի ճիշդ ա՛յն պատճառաւ որ Ազգիս բարեգործական մեծագոյն հաստատութիւնն է, այսինքն բազմաթիւ և բազմատեսակ յարկերու բովանդակութիւն մը, որոց իւրաքանչիւրն իւր մասնաւոր պահանջումներն ունի։—Հիւանդարանի քով մը մարան, յիմարանոցի քով որբանոց, մասնաւոր պատսպարելոց հիւրանոցի քով ապուշանոց, ծերանոցի քով անառականոց, անկելարանի քով զգաստարան, դպրոցի մօտ դոմ անասնոց, և այս ամեն յարկեր զոյգ զոյգ, արական և իգական, 6–700 հոգիք ամեն հասակէ, ամեն վիճակէ, մարդկային վչտաց և տառապանաց կատարեալ թանգարան, հոգ չէ, ուր ընկերութեան ամեն խաւերն և կենաց պայքարին ամեն տեսակ զոհերն իրենց ինքնատիպ ձեւերով ու գոյներով դրօշմեալ ներկայացեալ կը գտնուին։

Շէնքի մը մէջ ո՛րչափ ծակուծակեր շատ են, միկրոբներն այնչափ աւելի տեղ կը գտնեն պահուըտելու և մեզ վնասելու։ Մատակարարութիւն մը ո՛րչափ աւելի բազմաճիւղ է, վարչային մեքենականութիւն մը ո՛րչափ աւելի մանուածապատ է, պաշտօնէից անկարողութիւնք և անհաւատարմութիւնք ա՛նչափ աւելի նպաստաւոր միջավայր կը գտնեն ի յայտ գալու և սքօղուելու միանդամայն։

Անկարելի է ուրեմն պնդել թէ Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ զեղծումներ չեն պատահիր բնաւ։ Հիւանդանոցի պատմութիւնը կնքած է ցոյց տալու համար թէ անցեալին մէջ ո՛րչափ զեղծումներ գործուած են հոն, թէ արդի Հոգաբարձութիւնն իսկ ո՛րչափ զեղծումներ երեւան հանած է։ Ո՛րչափ ալ իրական լինին արդի Հոգաբարձութեան օրով կատարուած բարեփոխումներ, դարձեալ՝ մտ դնելով հաստատութեան բնութեան և նիւթական միջոցներուն՝ անկարելի է հաւատալ թէ իրենց տեսակին մէջ ամենէն կարող, ամենէն ուղղամիտ, ամենէն քաղաքավար և ամենէն ճշդապահ պաշտօնեայք կը պաշտօնավարեն մեր Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ։ Կը հետեւի թէ այս հաստատութեան մէջ քննադատութեան նիւթեր պիտի գտնուին միշտ, ցորչափ մեր փափաքն է օր ըստ օրէ բարւոքեալ և կատարելագործեալ տեսնել ազգային հաստատութիւնները։ Բայց քննադատութիւնք խելքի մօտ և ապացուցեալ իրողութեանց վրայ պէտք է հիմնուին, և քննադատք՝ զեղծումներ նշաւակելու պատրուակին ներքեւ՝ ազգօգուտ անձնաւորութիւններ անուանարկելու և ազգօգուտ ծառայութիւններ ուրանալու ազատ պէտք չէ համարուին։

Համառօտիւ կը նշանակենք ինչ ինչ հիմնաւոր բարւոքումներ, որոց իւր արդի վիճակին մէջ կարօտ կը թուի մեզ Հիւանդանոցը։

Ա. Նոր շէնքին կառուցումն իսկ ինքնին բարւոքմանց մեծագոյնը պիտի լինի։ Հին, տձեւ, խարխուլ և հակառողջական շինուածներու կոյտն որ Հիւանդանոց կը կոչուէր՝ ինքնին ի դերեւ կը հանէր Հիւանդանոցի օդը մաքուր և բնակութիւնն առողջարար և կազդուրիչ ընծայելու միջոցներուն մէկ մեծ մասը։ Նոր շէնքը գիտական նորագոյն պահանջմանց աւելի համաձայն կառուցուած է, և այս իսկ մեծ բարեբախտութիւն մը պիտի լինի ամեն կարգի պատսպարելոց, մանաւանդ երբ այս առթիւ անոնց մահիճք, մահճակալք, ճերմակեղէնք, զգեստեղէնք, վարագոյրք, ի մի բան՝ բոլոր լաթեղէնք ի նորոյ կը շինուին, եւ մաքրութեան ամեն պայմանք լիովին կը գոհացուին։

Բ. Երեք-չորս տարիէ հետէ Աբէ-Եւ. իւր խմբագրականաց մէջ սա կարծիքը կը յայտնէ թէ «Որբանոցը պէտք է բոլորովին բաժնել Հիւանդանոցէն»։ Այս ես հիմնական բարւոքում մը կը բնանայ յառաջ բերել։ Հիւանդանոցի էական գաղափարին մէջ Որբանոց չկար, և չէր կրնար լինել։ Առաջները քանի մը մանր որբեր միայն պատսպարութեան համար Հիւանդանոց կը դրուէին, ուր կը պահուէին մինչեւ որ բարերարի մը որդեգիր տրուէին։ 1850–52ին, երբ Սկիւտարի ձեմարանը կը փակուի, անոր գոյքերն և դիրքերն ի Հիւանդանոց կը փոխադրուին, որոյ վարժարանին ալ ձեմարան անունը կը տրուի, իբրև յաջորդ ազգային այն մեծ կրթարանին, որոյ վրայ դրուած յոյսերուն այնքան շատ ի դերեւ ելնելն այն ժամանակի կրթասիրաց մեծ ցաւ էր։ Ասոնք կը ձեռնարկեն ընդարձակել եւ յառաջացնել Հիւանդանոցի Որբանոցն իբրեւ դիշերօթիկ մեծ վարժարան մը, որ թէպէտ երկիցս փայլուն շրջաններ կ'ունենայ, և ուսեալ աշակերտներ կ'արտադրէ, բայց միշտ ի վնաս Հիւանդարանի, որոյ բարեկեցութեան յատկացեալ հասոյթք Հիւանդանոցի ձեմարանին կը գործածուին։ Սահմանադրական վարչութիւնն այս անբնական վիճակը դադրեցուց թէեւ, բայց ժամանակ մը ետքն Հոգաբարձուք իրենց կրթասիրութեան փորձը տալ ուզեցին՝ վերստին ճոխացնելով Որբանոցի ուսմանց յայտագիրն, ուր արդէն չափէն աւելի որբեր կ'ընդունուէին զորս անուս թողուլ իրենց խղճին կը դպչէր։ Բարեբախտապէս, Ազգ. Վարչութիւնն որոշեց Սովելոց մատակարարութեան յաւելեալ գոյից չահողն հաստատել Արհեստանոց մը, և՝ ինչպէս Աբէ-Եւի մէջ քանի մը անգամներ բացատրուեցաւ՝ շատ գործնական գաղափար է Որբանոցն ըստ ամենայնի բաժնել Հիւանդանոցէն և Արհեստանոցի վերածել։ Սովելոց հասոյթէն զատ, Որբանոցն այս առթիւ կրնայ ընդունիլ Հիւանդանոցի ընդհանուր հասոյթներէն իրեն վերաբերեալ բաժինն, և ուրոյն Խնամակալութեան մը ներքեւ ինքնուրոյն հաստատութիւն մը դառնալ։

Գ. Թէեւ 160 ի չափ յիմարներ միշտ կան Հիւանդանոցի մէջ, բայց յիմարաբոյժ չունինք որ անոնց մէջէն ապաքինութեան ընդունակներուն դարման տանի։ Յիմարաբոյժք Կ. Պոլսոյ մէջ ալ շատ չեն արդէն։ Կարելի չէ՞ արդեօք երիտասարդ յուսալից հայ բժիշկներէն մին յիմարաբուժութեան ճիւղին մէջ մասնագէտ լինելու համար Եւրոպա ղրկել՝ այն ապահովութեամբ թէ իւր ծառայութիւնք ընդունելի կրնան լինել Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ։ Աւասիկ գաղափար մը զոր Հիւանդանոցի անկեղծ բարեկամներուն ուշադրութեան կը մատուցանենք։

Դ. Հիւանդանոցի յարկերուն մէջ այժմ աչքի զարնող պակասութիւն մ'է որ զանազան կարգի հիւանդք խառն կամ իրարու շատ մօտ պառկած են։ Այս պակասութեան եւս կատարելագոյն դարմանը կը յուսանք թէ նոր շէնքը պիտի ընծայէ, ուր շատ աւելի բաժանումներ կան և շատ աւելի միջոց քան հին շէնքին մէջ։

Ե. Եւրոպական Ազգատանոցներու մէջ կանոն է որ պզտիկ որբերէն մինչեւ խոր ծերութեան հասած պատսպարեալներն ամենքն ալ բանով մը կ'աշխատին, և ձրի հաց չեն ուտեր։ Թէեւ մեր Հիւանդանոցին մէջ պատսպարելոց ոմանց թեթեւ թռչակներով պաշտօն տրուած է, թէեւ կին պատսպարեալք լուացքի և կարկտուքի կ'աշխատցուին, բայց այր պատսպարելոց մեծագոյն մասն անգործ կը թողուի։ Բայց ի՞նչու համար իրենց վիճակին և առաջուան արհեստներուն համեմատ ամենօրեայ աշխատութեան չափ մը չսահմանուի այս մարդոց, թէ՛ իբրեւ միջոց ձանձրութիւնը փարատելու և թէ իբրեւ շահու աղբիւր, յորմէ իրենց ալ անձնական բաժին մ'ը կրնայ հանուիլ։

Զ. Հիւանդանոցի մէջ գողութեանց և զեղծմանց առաջքն առնելու համար տնտրելի դրութիւն մը հաստատուած է, որ տեսականապէս կատարեալ է, բայց գործնականի մէջ ապահով լինելու համար թէ անհաւատարմութիւնք չեն գործուիր, յաճախակի այցելութիւնք և քննութիւնք անհրաժեշտ են Հոգաբարձուաց կողմէ։ Դեռ մօտ ժամանակներս Հոգաբարձուք իրենց պաշտօնէն արձակեցին մի քանի պաշտօնեայներ որոց պարտազանցութեան և անհաւատարմութեան բաւական ապացոյցներ ունեցած էին ի ձեռին։ Բայց երբ, ինչպէս ժամանակէ մ'ի վեր, Հոգաբարձուաց թիւն երեքի իջած է, կարելի չէ յուսալ թէ պէտք եղածին չափ յաճախ կ'այցելեն Հիւանդանոց։ Սահմանադրութիւնը կը տրամադրէ թէ Հոգաբարձուք ինն հոգի պիտի լինին։ Թէեւ Ազգը դիտողութիւն չըներ երբ Քաղաքական ժողովոյ 14 անդամոց թիւը իրականի մէջ 4 ի կ'իջնէ, բայց Հիւանդանոցի մէջ գործնական չահեր կան որք կրնան վնասուիլ։ Հարկ է ուրեմն ըստ կարի ամբողջ պահել Հոգաբարձուաց թիւն, որպէս զի փոխն ի փոխ այցելութեամբք անձնական անընդհատ հսկողութիւն ի գործ դնեն իրենց պատուաւորութեան և աշխարհութեան վստահեալ այն հաստատութեան մէջ։ Անակնկալ այցելութեամբք ամեն բան տեղւոյն վրայ տեսնել և իմանալ և հարցաքննել պատսպարեալները՝ ցայսվայր լաւ արդիւնք տուած է, և լաւագոյն արդիւնք կրնայ տալ զեղծմանց առաջքն առնու համար՝ եթէ Հոգաբարձուք աւելի լինին թուով և այցելութիւնք՝ աւելի յաճախադէպ։

Է. Սահմանադրութեան մէկ ուրիշ տրամադրութիւնն եւս պէտք է խղճի մտօք յարգել, Հոգաբարձութեան մէջ երկու բժիշկ անդամներ դնելով։ Թէպէտ ցայսվայր անուանուած բժիշկ-Հոգաբարձուք պաշտօն ընդունած չլինին, բայց պատճառ մը չէ Սահմանադրութեան մէկ բանաւոր տրամադրութիւնը մեռեալ տառ թողու։ Նորակառոյց Հիւանդանոցը մանաւանդ նոր պատիւ և կարեւորութիւն մը պիտի ստանայ, և սիրելի է մեզ յուսալիք պատուաւոր հաստատութեան մը հոգաբարձութիւնը վարելու համար գէթ երկու բժիշկներ կրնան գտնուիլ Ազգիս հետզհետէ ստուարացող բժշկական դասուն մէջ։

Ը. Սահմանադրութեան համաձայն, Ազգ. Վարչութեան ուրիշ ժողովոց, խորհրդոց և Հոգաբարձութեանց պէս, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան ալ պաշտօնավարութիւնն երկամեայ պէտք է լինի։ Թէեւ ժամանակներ եղած են ուր Հոգաբարձուք չիտկէ չիտակ տարի մ'իսկ չէին կրնար պաշտօնավարել, բայց բաւական ժամանակէ ի վեր ընկալեալ սովորութիւն մ'է քառամեայ հաշուել Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեանց պաշտօնն։ Լաւ այսմ, անոնց տեղեկագիրներն ալ քառամեայ են։ Բայց հանգուցեալ բժշկապետ՝ Տքթ. Վ. Օրմանեան՝ այդ երկար միջոցին մէջ Ազգին վաւերական տեղեկութիւն մը հաղորդելու համար մերթ ընդ մերթ բացառիկ համարատուութիւններ կ'ընէր, զորս լրագրոյս մէջ ալ ի լոյս կ'ընծայէր։ Մեզ կը թուի թէ Հիւանդանոցին բացուելէն մէն և հայուց վերջնական կարգադրութենէն ետքը պատճառ չկայ չվերադառնալու Սահմանադրութեան տառին, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան համարատուութիւնն երկամեայ և մինչեւ իսկ միամեայ ընելով, որով Ազգն աւելի ստէպ իւր այց առջեւ կ'ունենայ իւր սրտին ամենէն աւելի մտերիկ գտնուող բարեգործական յարկի մը նիւթական ու բարոյական վիճակը։

Թ. Հիւանդանոցին մէջ ուրիշ պակասութիւն մը հիւանդապահներու նուազութիւնն է և վարպետ հիւանդապահներու պակասութիւնը։ Բժիշկներն այս վիճակէ դանդատած են միշտ, և Հոգաբարձութիւնն ստէպ ծանուցում ըրած է հիւանդապահներ ուզելով, բայց գործունէութեան այս ճիւղ մեր Ազգին մէջ պատուաբեր չէ համարուած, մինչ Եւրոպիոյ մէջ հիւանդապահք կէս բժիշկ են, և յատուկ ուսում և վարժութիւն կ'առնուն։ Կարելի՞ չէ արդեօք քանի մը աշխատասէր երիտասարդներ աշակերտ տալ Եւրոպեան մի քանի հիւանդանոցներու, ուր ձրիապէս աշակերտելով սովրին հիւանդապահի արհեստն, և յետոյ Ազգ. Հիւանդանոցին մէջ պաշտօնավարելով, արհեստագէտ հիւանդապահներու վարժոց մը կազմեն հոն։ Աւասիկ նոր գաղափար մ'ալ որ ծախքի կարօտ է։ Բայց արդեօք այս պատճառաւ անգործադրելի՞ է առ յաւէտ։

Ժ. Հիւանդանոցի արդի Տնօրէնութեան օրով սովորութիւն եղած է չպատասխանել լրագրական հրատարակութեանց։ Կ'ենթադրուի թէ Հիւանդանոցի Տնօրէնութիւնն Հոգաբարձութեան եւեթ պատասխանատու է, և Հոգաբարձութիւնն՝ առ Պատրիարքարան։ Բայց Հիւանդանոցի Տնօրէնութիւնը քանի որ ուղղակի Ազգէն նը պատճառ կրնայ ընդունիլ, ուղղակի Ազգին ալ տեղեկութիւն կրնայ հաղորդել երբ Հիւանդանոցի մէջ պատահած դէպքի մը վրայ լրագրաց մէջ սրտաշարժ հրատարակութիւնք լինին։ Նախորդ Տնօրէնութենց օրով Հիւանդանոցէն պատասխան կը գրուեր լրագրերուն և այս գրութեան ո՛և է անպատեհութիւնը չէր տեսնուած։ Կը հասկնանք թէ Տնօրէնութիւնը չպատասխանէ այնպիսի հրատարակութեանց որք իրողութիւն չեն պարունակեր այլ միայն թշնամանք։ Կը հասկնանք թէ Հոգաբարձութիւնը բնաւ չյուզուի այդպիսի հրատարակութիւններէ, որք ապաքէն իրեն չեն դպչիր։ Բայց երբ իրողութիւն մը կը պատմուի, կամ գէթ իրբեւ իրողութիւն կը պատմուի, պէտք է լուսաբանել։ պէտք է որ Հիւանդանոցի Տնօրէնութիւնն ուղղակէս կամ Հոգաբարձութեան միջոցաւ բուն եղելութիւնն հրապարակաւ պատմէ ի շնութիւն մտաց։ Ողջամիտ հասարակութեան Հիւանդանոցի վրայ ունեցած աւելի կամ նուազ նպաստաւոր գաղափարը չարդիլեր որ երբեմն անախորժ դէպքեր պատահին հոն, որոց երբ հրապարակաւ ակնարկութիւն եւ քննադատութիւն կը լինի, պէտք է որ Տնօրէնութիւն կամ Հոգաբարձութիւն խնդիրն իւր ամեն պարագայիւք ծանուցանէ հասարակութեան, որպէս զի ժողովուրդը գաղափար մ'ունենայ թէ ո՛ր աստիճան զգուշութիւն և խստութիւն ի գործ դրուին՝ Ազգին տուն Ազգին բաղձանաց համաձայն բարեկարգութեան մէջ պահելու համար։ Ժողովրդական հաստատութեան մը նկատմամբ լռութիւնը մահ է։ Պէտք է միշտ խօսուի, նպաստաւոր կամ աննպաստ, և Հոգաբարձութեան հետ Տնօրէնութիւնն եւս խնամ պէտք է տանի որ միշտ նպաստաւոր խօսուի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊԵՐԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Իտալիա նաւախումբ մը կը պատրաստէ, որ Սոմալիներու արեւելեան-ափրիկեան երկրին եզերաց վրայ պիտի երթայ, և իտալեան դրօշն յարգելի պիտի ընծայէ տեղական ժողովրդոց։ Այս նաւախմբէն ի հարկին զօրք և թնդանօթ ցամաք պիտի հանուին։

—Պրազիլիոյ նախորդ վեհապետ Տամ Փեդրօ իւր ընտանեաց անդամներուն հետ այս պահուս կը բնակի Վերսայլի մէջ։ Ամեն ժամանակէ աւելի եռանդեամբ ուսման կը պարապի։ Առաւօտուն երկուքուս պէս առաջին գործն է գերման դասախօսի մը հետ երկու ժամեր անցունել, յաջորդաբար կարդալով սանսկրիտ, երբայեցերէն, արաբերէն և հին յունարէն։ Անչափ բան կը կարդայ կ'ուսումնասիրէ որ բժիշկներն հարկադրուած են խորհուրդ տալ իրեն որ Ֆրանսայի իմացական կեդրոնէն հեռի երթայ դէպ ի հարաւ, և ձմեռն անցունէ ի Քան։

—Իտալեան լրագիրք ոմանք ծանուցած էին թէ իտալեան նաւարանաց մէջ շինութեան ձեռնարկուած նոր և վիթխարի զրահաւորին պիտի դրուի Մարկարիտա թագուհւոյն անունն։ Այժմ լրագիրք կը ծանուցանեն թէ թագուհին մերժած է այս պատիւ, ըսելով թէ պատերազմելու սահմանուած նաւու մը տակը կնոջ մը անունը տալ անդէպ է, և քանի որ իտալեան նաւատորմի պատմութեան մէջ բազմաթիւ են քաջարի անմահ նաւագներու անունք, անոնց յիշատակին փառաւորման պէտք է ծառայեն իտալեան նոր մարտանաւուց անունք։

—Գերման կառավարութիւնն որոշեր է մաքսային վրէժխնդրական միջոցներ ի գործ դնել Միացեալ Նահանգաց դէմ, եթէ նիւ Եորքի կառավարութիւնը չուզէ զիջումներ ընել Մաք Քինլիի օրէնքին ինչ ինչ տրամադրութեանց վրայ, որք առաւելապէս գերմանական արտածմանց կը դպչին։ Գերմանաց մէջ խօսք կայ Եւրոպեան առեւտրական միութիւն մը կազմելու, որով ընդհանուր Եւրոպա միահաղոյն դիմադրէ Միացեալ Նահանգաց մաքսապաշտ և արդելիչ քաղաքականութեան, և հարկադրէ զԱմերիկա զիջումներ ընել Եւրոպիոյ, եթէ կ'ուզէ իւր ապրանքը վաճառել Եւրոպիոյ մէջ։ Եւ որովհետեւ յաջողութիւն մը միակ չի գար, եթէ այսչափ մաքսային միութիւն մը յաջողի Եւրոպիոյ մէջ, այդ առթիւ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ յարաբերութիւնը պիտի բարւոքին եղեր։ Ա՛յնչափ ազէկութիւն մէկէն՝ չիտակը շատ յուսալի չէ։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

Այդ վայրկենին, մարգիզը չարժումը ըրաւ, ու ծառին մէկ ճիւղը կտրեցաւ իր մարմնոյն ծանրութեան տակ։ Ոստերուն ճարճատիւնը սարսուռ մը ազդեց ծաղկատի աղջկան որ ուզելով այս անօրինակ աղմուկին ի՞նչ ըլլալն հասկնալ, աչքերը վեր առաւ։ Գրեթէ նոյն վայրկենին, իր նայուածքն հանդիպեցաւ երիտասարդին զոր նշմարեց իր հիացական հայեցողութեան մէջ։

Բնազդաբար, մանկամարդ աղջիկը չարժում մը ունեցաւ դէպ ի ետեւ։

—Պիտի փախչի ու աներեւոյթ ըլլայ, մտածեց երիտասարդը։

Կը խաբուէր։ Գեղանի աղջիկը երկիւղ չէր զգար բնաւ, այլ միայն բուռն զարմանք մը։ Հիմակ՝ անշարժ, աչքերը մարգիզին վրայ յառած, հետաքրքրութեամբ կը դիտէր զայն։

Երիտասարդը կարմրած էր գեղանի աղջկան հետաքրքիր ու զարմացկոտ նայուածքին տակ։ Ծառին վրայ կծկուած՝ ինքզինքը գռեհիկ դիրքի մը մէջ կ'զգար։

—Օրիորդ, ներեցէք ինձի, թոթովեց։

Աղջիկը երեք քայլ առաւ դէպ ի առաջ, յետոյ բազուկը երկնցունելով, իբր թէ ձեռքը կարկառէր, ըսաւ.

—Եկէք, եկէ՛ք։

Ատրիէնի սիրտը սկսաւ սաստկապէս բաբախել։ Այս յանկարծական հրաւէրը, որուն չէր սպասեր բնաւ, աւելի զարմանք կը պատճառէր իրեն քան հաճոյք։ Սակայն ինք տրամադիր չէր ձեռք քաշել արկածէ մը որ հետզհետէ եզական ու շահագրգիռ երեւոյթ մը կ'առնուր։ Նաւ կանգնեցաւ, ոտքերը ճիւղերուն վրայ եւ պատրաստուեցաւ պարտէզ ցատքել։

Մանկամարդ աղջիկն աչքովը պատին բարձրութիւնը չափեց։

—Ո՛չ, ո՛չ, ըսաւ։

Ու յարեց.

—Դուռնէն, դուռնէն եկէ՛ք։

Մինչ մարգիզը պատին միւս կողմէն վար կ'իջնար, աղջիկը դէպ ի տուն կը վազէր։

Երեք վայրկեան անցան։ Ատրիէն դըբան մօտ էր։ Լսեց ծաղկատի աղջկան ոտնձայնը, յետոյ կղզնքին մէջ դարձող բանալիի մը ճռնչիւնն ու նիգի մը ձայնը։

Դուռը բացուեցաւ։

—Օ՛հ, օրիորդ, ըսաւ երիտասարդն յայտնապէս շփոթած։

Չէր գիտեր թէ ուրիշ ինչ ըսէր։

—Նկո՛ւր, պատասխանեց աղջիկը։

—Ուրեմն ես ալ զձեզ կը սիրեմ։

Այս անգամ, Ատրիէն չէր կրնար հաւատալ իր ականջներուն, այնքան միամիտ ու անվարժ լեզու մը ունէր այդ տարօրինակ աղջիկն որ հարուստ ու բարեկիրթ կ'երեւէր։

Ժամանակ չթողուց որ երիտասարդը խորհի։ Անոր ձեռքէն բռնեց ու արագապէս դէպ ի պարտիզին խորը մղեց զայն։ Հոն, սքանչելի այծեւտերեւուկի մը կամարին տակ դրուած նստարանի մը վրայ զայն բազմեցուցեալ յետոյ, ինքն ալ քովը նստաւ։

—Ինչո՞ւ, կրկնեց Ատրիէն սարսռալով։ բայց կ'զմայլիմ ձեր վրայ, այնքա՛ն շնորհալի էք եւ այնքա՛ն գեղանի։ Ձեզ մօտ ամեն բան կը մոռնամ, բարեկամներս, աշխարհը։ Անցեալն ու ապագան կը ջնջուին։ այլ եւս ներկայ վայրկենին միայն գիտակցութիւնն ունիմ որ զիս հիացմանս տպաւորութեան տակ կը պահէ։ Այնպէս կուգայ ինծի թէ այլ եւս երկրի վրայ չեմ, այլ հրաշալի դրախտ մը փոխադրուած։ Այս սքօղեալ ու անծանօթ անկիւնն, ուր կը շնչէք դուք եւ կ'ապրիք՝ ամեն բան գեղեցկացնելու համար, ուր այս ծաղիկներն, այս ծառերն, այս դալարիք կը փայլին ու կը լուսաւորուին ձեր ցոլացմամբ, այս փոքրիկ անկիւնն ինծի համար տիեզերք կը դառնայ։ Ասկից դուրս բան մը չեմ տեսներ, վասն զի հիացմանս մէջ ձեզմով յափշտակուած եմ։

Մանկամարդ աղջիկը գլուխն օրօրեց մեղմիւ։

—Զեմ հասկնար, ըսաւ։ իմ հայրս ինծի այդ լեզուաւ չի խօսիր։ Եւ սակայն կը տեսնեմ որ ձեր ըսածները լաւ են։ Հայրս զիս շատ կը սիրէ։ բայց երբէք ըսած չէ թէ «գեղեցիկ ես»։

—Ձեր հայելին նուազ գաղտնապահ եղած ըլլալու է, յարեց Ատրիէն։

—Իմ հայելի՞ն։

—Այո՛, երբ անոր առջեւն կ'անցնիք ձեր հրաշագեղ խրատեաչ մազերը շտկելու համար։

—Ա՜հ, գոչեց աղջիկը, իր փոքրիկ ձեռներն իրարու զարնելով։ Ճիշդ է, իմ հայելիս կըսէ ինծի թէ Ֆրանչէսքայէն աւելի երիտասարդ եւ աւելի սիրուն եմ։

—Ֆրանչէսքա՞ն ով է։

—Մեր սպասուհին։

Մարգիզը չի կրցաւ ժպիտը զսպել։

—Ա՜հ, ըսաւ եռանդագին ձայնով մը, ապահով եմ որ դուք ձեր բոլոր բարեկամուհիներէն, ձեր ճանչցած բոլոր աղջիկներէն աւելի գեղանի էք։

—Ես ո՛չ մէկ աղջիկ չեմ ճանչնար։

—Ուրեմն մարդ չէ՞ք տեսներ։

—Հայրս եւ Ֆրանչէսքան միայն կը տեսնեմ։

—Ըսել է այս պարտէզէն ամենեւին դուրս չէք ելլեր։

—Բնա՛ւ։

—Ա՜հ, ըրաւ մարգիզը։

Հակիրճ լռութենէ մը յետոյ յարեց.

—Այստեղ գալէ առաջ ո՞ւր էիք։

—Շատ հեռու։

—Հարկաւ հիմակուան պէս առանձին չէիք։ այն ատեն բարեկամներ ունէի՞ք։

—Ո՛չ, պատասխանեց, ես միշտ առանձին եղած եմ հօրս հետ։ Այստեղ գալէ առաջ, տուն մը եւ պարտէզ մը ունէինք հիշդ այստեղի նման, ամեն կերպ ծաղիկներով լցուած։ Հիմակուան պէս, հայրս ո՛չ զոք կ'ընդունէր եւ ես բնաւ դուրս չէի ելլեր։

—Ինչո՞ւ համար։

—Զեմ գիտեր։

—Զէ՞ք փափագեր աշխարհ տեսնել եւ ճանչնալ։

—Ո՛չ։

—Բանի մը չէ՞ք ըզձար։

(Շարունակելի)

—«Արեւելեան Երկաթուղեաց Նոբսկագմ Դրամատան» վարչական խորհուրդն, որոյ կեդրոնավայրն է ի Զուրիխ, սապէս կազմուած է. Զուիցերեան շահերը ներկայացնելու համար չորս գերմանազգի կամ զուիցերացի սեղանաւորք կամ ելմտագէտք. անգլիական շահուց ներկայացուցիչ Պ. Վինսընթ Քայլարտ. ֆրանսական շահուց ներկայացուցիչ՝ Պ. Պ. Հոմպէրկ, Օկիւսթ Լէոն և Օպարէ. գերմանական շահուց ներկայացուցիչ՝ Պ. Պ. Լուկէն Փիթման, Կ. Սիմէնս, Ալֆրէտ Քաուլյա, Քարլ Շրէօտէր, Հ. Կէրլիխ, եւ աւստրիական շահուց ներկայացուցիչ են Պ. Պ. Կոլաշվիտ, Մորից Պաւէր և Փրինցիկ Հէրվալթ. Ցիշեցնենք արդէն թէ Դրամատան դրամագլուխը պիտի կազմուի 50 միլիոն ֆր.ի սովորական բաժիններէ և 13 միլիոն ֆրանկի առանձնաշնորհեալ բաժիններէ. Դրամատունը նաեւ պարտատոմսեր պիտի հանէ. Դրամատեարք ոմանք կ'ուզեն Պերլինի հրապարակին վրայ նպաստաւորել օսմ. արժեթղթոց մասին գործողութիւնները, գործակցութեամբ Լոնտոնի և Փարիզի մեծ հաստատութեանց.

—Գերմանական երեք սեղանաւորական տուներ, Տիաքանթօ Կէզէլշաֆթ. Տէօյչէ Պանք և Տրեզտէն Պանք, պուլկար կառավարութեան հետ կը բանակցին փոխառութեան մը համար, որ պիտի գործածուի Պուլկարի եւ Վառնայի նաւահանգիստները կանոնաւորելու և բարւոքելու.

—Ֆրանքֆորթէ կը գրուի անգլ. սեղանաւորական Սը-Ռի-Ռ լրագրոյն.—Օսմանեան մաքսային պարտաթղթոց և Օսմ. Կայս. Պանքայի բաժնեթղթոց վրայ գործառնութիւնք չարունակելի են. Օսմ. Պանքայի հզօր խմբակին հետ ի յարաբերութեան գտնուող մեր մեծ հաստատութեանց մին մեծաւ քանակութեամբ գնեց այս թուղթերէն. Վերստին զրոյց կայ թէ Օսմ. Պանքայի բաժնեթուղթք պաշտօնապէս պիտի ընդունուին Պերլինի Սակարանի գործառնութեանց.

—Մաք Քինլիի օրէնքին գործադրութիւնը չսկսած ամերիկեան մաքսատուներէն ապրանք հանելու համար այնքան փութաջանութիւն կար որ սեպտ. ամսուն մէջ հին և չափաւոր սակագնով վճարեալ մաքսերը 22 միլիոն տոլարն անցան, (չորս միլիոն 400 հազար անգլ. ոսկի), որ է՝ սովորականէն չորս միլիոն տոլար աւելի.

—Բովանդակ եւրոպան մամուլն անխտիր Միացեալ Նահանգաց դէմ կը գրէ՝ Մաք Քինլիի մաքսային օրէնքին գործադրման առթիւ. Ուրեք ուրեք կառավարութեանց կոչում կը լինի վրէժխնդրութիւն ի գործ դնել ամերիկեան կառավարութեան դէմ՝ տնտեսական կռուանին վրայ.

—Պուլանժէական հրապարակագիրն Պ. Մէրմէ, որ Պուլանժէական յայտնութիւնները Ֆիկարոյի մէջ հրատարակելու ձեռնարկելով շատ մը պուլանժէական գործիչներու հետ մենամարտելու հարկադրեցաւ, իւր ստացած վէրքերուն պատճառաւ այնքան վտանգաւոր վիճակի մէջ է որ «Յայտնութեանց» չարունակութիւնն ընդհատելու հարկադրեցաւ, և բնաւ չի կրնար աշխատիլ այժմ.

—Զանզիպարի վեհապետը չորս միլիոն մարքի փոխարէն Արեւելեան Ափրիկէի եղկրաց վրայ իւր բոլոր իրաւունքները վերջնապէս թողուց Գերմանիոյ. Այս գումարը պիտի վճարէ ո՛չ թէ գերման կայսերական կառավարութիւնն այլ Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական Ընկերութիւնն, որ թէ՛ այս գումարն հայթայթելու և թէ այն նորատաց երկրին մէջ երկաթուղի շինելու և այլ հանրօգուտ շէնքեր կառուցանելու համար փոխառութիւն մը ի հրապարակ պիտի հանէ, երաշխաւորութիւն տալով Արեւելեան Ափրիկէի նաւահանգստաց մաքսային հասոյթները.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն, որ կը բաղկանայ Ներքին, Արտաքին ու Դատական գործոց Վսեմ. Նախարարներէն, երէկ դարձեալ ի նիստ գումարուելով, զբաղեցաւ Հայոց և Ցունաց Պատրիարքաններու առանձնաշնորհմանց խնդրոյն քննութեամբ.

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն տօնախմբութեան առթիւ, Եգիպտոսի առաջնորդ Գեր. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան յառաջիկայ կիրակի հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ յիշեալ եկեղեցւոյն մէջ, ի հոգեւոր մխիթարութիւն թաղին ժողովրդեան.

Պրուսայէն հետեւեալը կը հաղորդեն մեզ.

Ամսոյս 2ին տեղւոյս հոգեւորական դասուն օրհնութեամբ բացուեցաւ Պ. Դաւթի Քալանթարեանցի Մանկական Պարտէզը. Թէեւ երկսեռ աշակերտաց թիւը տակաւին մեծ չէ, սակայն նոյն օրէն սկսուած է եւ կը շարունակուի դասաւանդութիւնը.

Կը յուսամք թէ յարգելի մանկավարժը պիտի յաջողի օգտակար կացուցանել ոյն հաստատութիւնը Պրուսացւոց.

Ի հանգիստ հոգւոյ Կարնեցի վաճառական բարեյիշատակ Մտերեան Գէորգ աղայի, հիմնադրին համանուն վարժարանին Կարնոյ, յառաջիկայ կիրակէ, սեպտ. 30, Մաքրիգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ յատուկ Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ գիւղին քարոզիչ Արժ. Տ. Իգնատիոս վրդպ. Շիրէճեան, ըստ բարեհաճ կամաց հանգուցեալոյ որդւոյն Գրիգոր էֆէնտի Մտերեանցի.

Յառաջիկայ կիրակէ, սեպտ. 30 բարեյիշատակ Փափազեան Գէորգ Ամիրայի ննջման տարեդարձը լինելով, ըստ կանակի վեհ հանգուցեալոյն՝ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուի ի Ս. եկեղեցւոջ Թաղիս ի ձեռն քարոզչի Արժ. Մովսէս վարդապետի Կէօմրիւկճեան, զոր կը ծանուցանենք բարեպաշտ ժողովրդեան.

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Գում-Գարուի դրսի

Ա՛ռենդրէր Ա՛ռենդրէր
Գ. Հ. ԱՃԱՌԵԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ՓՐԻՆԿԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆԱՆՔ

Զինուորական հանգստեան թոշակի սնտուկին հաշուակալ անուանեցաւ նոյն հաշուակալութեան օգնական Էմին էֆէնտի.

Զինուորական հանգստեան թոշակի սնտուկին հաշուակալի օգնական անուանեցաւ նոյն սնտուկի հաշուակալութեան գիւանի դեր-տնօրէն Հաճի Մուսթաֆա էֆէնտի.

Բապիի աստիճան տրուեցաւ Անտառաց և Հանքաց վարչութեան գիւանատան քարտուղարներէն Իպրահիմ Եէմսէտտին էֆէնտի.

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. անձնապահ զօրաբանակին պիտոյից ճիւղին նախագահ Միրզիկա Ռաֆրի փաշայի.

Երկրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Այտընի նահանգին նախկին Էմին էֆէնտիի.

Զորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Քայնոքի կոմսին ազգականներէն Պառոն Էնքաի.

Զորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Ադրիանուպոլսոյ վառօդի վաճառման պաշտօնեայ՝ թնդանօթաձիգ զօրաց հաղարապետ Իպրահիմ էֆէնտիի.

Այլ և այլ կարգի պատուանշանք Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմին հրամանատարաց և բարձրաստիճան սպայից ոմանց. Նոյնպէս գերմանացի զինուորական սպայից ոմանց.

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Սպարապետ Բարձ. Ալի Սաիպ փաշա, Դատական նախարար Վսեմ. Բիզա փաշա, Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշա և Բաղաքապետ Բրտման պէյ երէկ կայս. պալատ երթալով, ստացան Վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամանները.

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Բաղաքապետ Բրտման պէյ երէկ Բ. Դուռը գնաց և պահ մը տեսակցեցաւ Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի հետ.

—Ամերիկեան դեսպան Պ. Սալամոն Հիրշ երէկ իրիկուն Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձ. Մեծ-Եպարքոսին հետ.

ԲԱԹԱՆԹԻ ՏՈՒՐՔԸ

Բաթանթի տրոց խնդիրը Բ. Դրան ուշադրութեան առարկայ եղած է վերստին. Նախարարաց Խորհուրդն իւր չորեքշաբթի աւուր նստին մէջ զբաղեցաւ այս խնդրով եւ քննեց օտար դեսպանաց կողմէ վերջին անգամ առաջարկեալ բարեփոխումները. Խորհրդակցութեանց արդիւնքը սա եղաւ որ Բ. Դուռը նոր առաջարկներ պիտի ներկայացուցանէ այս մասին.

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՔԱՐԱՓՈՒՆՔ

Զորեքշաբթի օրը կայսերական Իրատէ մը ելաւ ի մասին Կ. Պոլսոյ քարափանց շինութեան մենաշնորհին՝ զոր, ինչպէս յայտնի է, կը խնդրէ Ֆրանսայի հեռագրաց ու թղթատարութեան նախկին նախարար Պ. Կռանէ յանուն Միշէլ փաշայի. Այդ Իրատէով Բ. Դուռը կը հրաւիրուի նկատողութեան առնուել զինուորական քննիչ յանձնաժողովոյն նշանակած բարեփոխումներն՝ վերոյիշեալ մենաշնորհի պայմանագրոյն ու յանձնառութեանց տեսրի մասին, եւ առաջարկել զայնս Պ. Կռանէի և եթէ այս վերջինն հաւանի, տեղեկագիր մը մատուցանել կայսերական դիւանին՝ որպէս զի վերջնական Իրատէն ելլէ.

ՖԼԻՆԷՐԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Ֆլինէրի Պատրիարքարանի Սինոդն և Քաղաքական ժողովն չորեքշաբթի օրը համագումար նիստ ըրին ընդ նախագահութեամբ երիցագոյն մետրապոլտին՝ Էրզրումի արքեպիսկոպոս Տ. Կերմանոսի.

Ըստ տեղեկութեան Լ. Թէ-բէյի, այս վերջին գումարումն է որուն կը մասնակցին ժողովոյ աշխարհական անդամք.

ՄԱԶՀԱՐ ՊԷՑ

Կրթական նախարարութեան հաշուակալ Մազհար պէյ երէկ իւր պաշտօնատեղւոյն մէջ յանկարծամահ եղաւ. Մազհար պէյ իւր գործերով զբաղած պահուն յանկարծակի տկարութիւն մը զգալով, գետին ինկաւ եւ թէեւ անմիջապէս բժիշկներ բերուեցան, սակայն Մազհար պէյ արդէն մեռած էր. Մարմինն անմիջապէս բըժշկական վարժարանը տարուեցաւ. Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր.

Պ. ՎԻԺԻԼԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Պ. Վիժիլի ծանօթ ծրագրոյ մասին, որ կ'առաջարկէր Ցարտանէլի եւրոպական ու ասիական եզերքները միացնել չոգենաւուց միջոցաւ փոխադրելի կառախումբերով, կայսերական Իրատէ մը ելած է ուստից կ'երեւի թէ այդ հանրօգուտ ձեռնարկի իրականացման կարելիութիւն կայ և թէ ներկայացեալ ծրագիրն հիմնապէս մերժուած չէ, որպէս կարծուեցաւ ի սկզբան. (Լ. Հերբէր)

ԴԵՐ-ԾՈՎԱԿԱԼ ՏԻՐԵԼՌՌԷ

Միջերկրականի ֆրանսական նաւատորմին հրամանատար Տիւբէռռէ դեր-ծովակալը մայրաքաղաքս գտնուած պահուն, Վեհ. Սուլթանն ուզելով յիշատակ մը մը թողուլ նմա, երկու ճոխ ալպոմներ նուիրած է դեր-ծովակալին. Այդ ալպոմներէ մին կը պարունակէ 21 լուսանկարներ կայսերական պալատաց, և միւսը՝ 50 լուսանկարներ՝ Կ. Պոլսոյ ու Վուփորի զանազան տեսարանները պատկերացնող.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽՈՅՐԻՑԷ

Շիրքէթի Խայրիյէի բաժնետերաց ժողովն անցեալ շաբաթ օր ի նիստ գումարեցաւ Առևտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ ընդ նախագահութեամբ նախարար Վսեմ. Բաֆֆ փաշայի. Ներկայ ժողովականաց թիւն երեսունի կը հասնէր. Ներկայ էին Ելմըտական նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա, Վսեմ. Բրէնս Հալիմ փաշա, Ն. Վսեմութեան որդիք՝ Սայիտ ու Ապպաս փաշաները, Շիրքէթի տնօրէն Հիւսէյին էֆէնտի, վարչական ժողովոյ նախագահ Հաֆիզ էֆէնտի, անդամ Մաքսուտ Սիմոն պէյ, Նորատունկեան Յարութիւն էֆէնտի, Լօմէր էֆէնտի ու Սրմաճեան Կարապետ էֆէնտի. Բաժնետէրերէն Ալլահվերտի Յովհաննէս էֆէնտի, Նորատունկեան Դաւթիթ էֆէնտի, Մաքսուտ Սեպուհ էֆէնտի, Ամէտի դիւանատան առաջին քարտուղար Վահիտ պէյ, Վճռաբեկ ատենի անդամ Ահմէտ Հիքմէթ պէյ, Շէյխ Ենվերի էֆէնտի և այլք.

Նախ և առաջ կարդացուեցաւ Շիրքէթի վարչութեան նախօրդ տարուան հաշուական տեղեկագիրն ինչպէս նաև հաշուեքննիչներու տեղեկագիրը. Նոյն պահուն Վսեմ. Յակոբ փաշա առաջարկեց ընթեռնուլ անցեալ տարւոյ գումարման ատենագրութիւնները, գիտնալու համար թէ որը ուած որոշումներէն ո՞րոնք գործադրուած են և որո՞նք գործադրուած չեն. Վսեմ. նախագահն ընդունելով այս առաջարկն՝ ատենագրութիւնը կարդացուեցաւ. Ընկերութեան վարչական ժողովն, ի պատասխանի, ներկայացուց մէն մի հարցմանց համար մասնաւոր տեղեկագրեր, յորում նշանակուած են անցեալ տարի տրուած որոշմանց պէտք եղած պատասխանները.

Վսեմ. Յակոբ փաշա նոյնպէս տեղեկութիւն պահանջեց ընկերութեան կողմէ նոր բերուած չոգենաւերու գնման և գնոյն մասին. Վարչական ժողովը պատասխանեց որ թէեւ այդ չոգենաւուց հաշիւներն յառաջիկայ տարւոյ հաշիւներուն մէջ պիտի տեսնուին և չոգենաւերէ չորրորդն ալ տակաւին ճամբան է, սակայն քանի որ ժողովը փափաք կը յայտնէ, վարչական ժողովը յանձն առաւ այդ չոգենաւերու մասին պէտք եղած մանրամասն բացատրութիւնները յատուկ տեղեկագրով մը բերել բաժնետերաց ժողովոյ յառաջիկայ նիստն. Հետեւապէս յառաջիկայ նիստն որոշուեցաւ գումարել տասն հինգ օրէն.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հալէպէն եկած հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն՝ սեպտեմբեր 25ի երեքշաբթի օրը ժամ 10ին մինչեւ հետեւեալ օրուան ժամ 10 նոյն իսկ Հալէպ քաղաքին մէջ քսան երկու հոգի հնտախտէ բռնուած և ասոնցմէ եօթը ու առաջուան բռնուածներէն ութ հոգի մեռեր են.

Ուրֆայի մէջ եւս նոյն ժամանակամիջոցին մէջ մէկ՝ և առաջուան բռնուածներէն երեք հոգի մեռած են.

Առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ի Բ. Դուռն ընդ նախագահութեամբ Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի և խորհրդակցութիւններ կատարեց հանրային մաքրութեան վերաբերեալ խնդրոց վրայ.

Լ. Հերբէրի Մարտինի թղթակիցը կը գրէ սեպտ. 9/21 թուականաւ, թէ երեք շաբաթէ հետէ հնտախտի ո՛ր և է դէպք պատահած չէ այդ քաղաքի մէջ. Մինակ, քանի մը մասնաւոր դէպքեր պատահած են շրջակայ գիւղերուն մէջ. Թղթակիցը կը յարէ թէ Տիարպէքիր և Մուսուլ այս ամառ բոլորովին զերծ մնացած են համաճարակ ախտէն. Նոյնպէս կը ծանուցանէ թէ ջերմայփն արագապէս իջնելու վրայ է և թէ Մարտինի մէջ տարուան այս եղանակին այս աստիճան ցուրտ տեսնուած չէր բնաւ. Քաղաքին բնակիչք կը յուսան թէ ի մօտոյ վերցուի քարանթինան որ առեւտրական տեսակետով վնասաբեր եղած է, այս պատճառաւ կը վախցուի որ աղքատ դասակարգը դէշ ձմեռ մը անցուցնէ. Արդէն իսկ ոգողութեան դէպքեր կը պատահին եղեր, հաւանաբար աղքատութենէ առաջ եկած.

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵԱՆ

Եղեռնադատ ատեանը մահուան դատապարտած էր Ղալաթիոյ Ֆրանքինի խանին սենեկապահ Դէորգն և Տիլպէր խանի սենեկապահ Մինասը. Ասոնք Ֆրանքինի խանը բնակող հելլենացի Եորկի անուն վաճառականի մը սպանած էին ունեցած դրամը գողնալու համար.

Արդ, վճռաբեկ ատեանը վաւերացուցած է այս վճիռն և մատուցած է Վեհ. Սուլթանին, սակայն Ն. Վեհափառութիւն չնորհելով Դէորգի ու Մինասի կեանքն, հրամայած է որ ցկեանս չդիմակապ աշխատութեան դատապարտուին.

ՄԷՐԼԷՆՊՈՒՐԿԻ ԴՈՒՔՍԸ

Մէքլէնպուրկի Դուքսն ու Դքսուհին, որք ժամանակէ մ'ի վեր յատուկ չոգենաւով եւրոպական ծովեզերեայ քաղաքներ կ'այցելէին, այսօր մայրաքաղաքս կ'սպասուին.

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Ատա-Բազարէն մինչեւ Լէֆքէ տանող երկաթուղւոյ գծին շինութիւնն, որ յիսուն քիլօմէթր երկարութիւն ունի, աւարտելու վրայ ըլլալով բացումը պիտի կատարուի Նոյեմբերի սկիզբը.

—Դերմանացի երեսփոխան Պ. Շքրէտեր, անդամ Անատօլուի երկաթուղեաց ընկերութեան վարչական խորհրդոյ, Պերթրամ էֆէնտի՝ խորհրդական մաքսային վերատեսչութեան և անդամ միշեալ վարչութեան, տիկին Պերթրամ, կիսաբաժնի զբաղաւոր Ֆոն Հէօզէր ու տիկին Հէօզէր և Հօրն էֆէնտի՝ Պ. Օթթօ Քիւլմանի ընկերակցութեամբ նախընթաց օր երկաթուղիով պտոյտ մը կատարեցին մինչեւ Ատա-Բազար և երեկոյին Կ. Պոլիս վերադարձան. Այս պտոյտ կազմակերպուած էր ըստ փափաքանաց Պ. Շրէօտերի որ կ'ուզէր աչքէ անցունել երկաթուղւոյ գիծը.

ԹՈՒՐԲԻՆ ԵՒ ԴԱՐԱՏԱՂ

Երեկի թ-ութ ծանուցած էր թէ Դարատաղի իշխանին խնդրանօք Վեհ. Սուլթանը հրամայած է որ մէկ քանի զինուորական սպայք Զէթինէ երթան Դարատաղի զինուորները մարզելու համար.

Արդ, Սադ-ոհ ճշդելով այդ լուրը կըսէ թէ Դարատաղի մէջ ցարդ հեծեալ զօրքեր չգտնուելով նիքօլա իշխան որոշեր է մաս մը հեծեալ զօրքեր ունենալ և հեռագիր մը ուղղելով Վեհ. Սուլթանին խնդրեր է որ հեծեալ զինուորաց երկու սպայներ և մէկ քանի ենթասպայներ զրկուին այդ հեծեալ զօրքերը մարզելու համար. Ն. Վեհափառութիւն եւս հրամայած է զրկել այդ սպայները. Սպարապետի Դուռն եւս որոշեր է զրկել երկու հարիւրապետ, յիսնապետ մը և երկու հեծեալ զօրքեր. Ասոնք այսօր Սէլամլըքի արարողութեան պահուն մասնաւոր տեղ մը պիտի կենան Վեհ. Սուլթանին կողմէ տեսնուելու համար և ի մօտոյ Զէթինէ պիտի ուղեւորին.

Հեռագրական և թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ադրիանուպոլսոյ Հոսա գաւառակի Զալիֆ գիւղաքաղաքի մէջ նամակատուն մը հաստատուած է, ուր պիտի ընդունուին պարզ եւ յանձնարարեալ նամակներ. Թղթատարը շաբաթը մէկ անգամ երկուշաբթի օրերը Զալիֆէն և երեքշաբթի օրերն ալ Հոսաէն պիտի մեկնի.

—Կայս. հրամանաւ Խասէքիի կանանց հիւանդանոցն աւելի պիտի ընդարձակուեր նոր շէնքերու յաւելմամբ. Արդ, այս շինութեանց սկզբնաւորութիւնն երէկ տեղի ունեցաւ ի ներկայութեան Բաղաքապետ Բրտման պէյի և այլ պաշտօնէից. Այս առթիւ ոչխարներ զոհուեցան և բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին. Կայս. հրամանաւ այդ հիւանդանոցին համար Եւրոպայէն վիրաբուժական գործիներ բերել տրուած են, երեք հարիւր ոսկւոյ արժողութեամբ.

—Նախորդ շաբթուն խումբ մը աւազակներ Իզմիրի մօտերը ջաղացք մը մտնելով, մէջը գտնուածն յափշտակէլ յետոյ, ջաղացքին տէրը՝ Հաճի Տիմիդրին՝ բռնելով լեռը տարեր են և 200 ոսկի փրկանք կը պահանջեն եղեր.

—Սըր Էտկար Վինսընդ և տիկին Վինսընդ վաղը մայրաքաղաքս կը հասնին.

—Երէկ պատմեցինք թէ ի Գատրքէոյ Գալամըշի ծովեզերքէն դիակ մը գտնուած էր. Ըստ նորագոյն տեղեկութեանց, այդ դիակ դեռատի քրիստոնեայ կնոջ մըն է. Վրայէն գտնուած գրութենէ մը հասկցուած է թէ Բերացի և անունն ալ Վերոնիքա է. Հաղուստներէն կ'երեւի թէ բաւական բարեկեցիկ ընտանիքի մը կը վերաբերի. Դէմքը բնաւ աւրուած չէ, միայն աչքերը քիչ մը դուրս ցցուած են.

—Նախընթաց գիշեր ժամ 6ին Զորլուի չուկայէն հրդեհ ծագելով երեք ժամու մէջ ինը խանութներ և երեք տուներ այրեր են.

—Երէկ Կէտիկ Փաշայի կողմը Իսբիրսանուն մարդ մը մսավաճառի մը խանութին մէջ կեղծ մէքիտիյէներ քշելէ յետոյ փախած միջոցին ձերբակալուեցաւ.

—Հելլենական դեսպան Պ. Մաւրօկօրտաթօ երէկ Հէյպէլի կղզին երթալով, ծովային առեւտրական վարժարանն այցելեց.

—Երէկ առաւօտ Գարաքէօյի կամուրջին առջեւ նաւակ մը ընկղմեցաւ. Կամուրջը բաց ըլլալով այդ նաւակ Գարաքէօյէն ի Պոլիս կը փոխադրէր երեք ուղեւորներ, երբ չոգենաւակի մը չուանին բաղխելով չրջեցաւ. Ուղեւորք թէեւ ծովին ինկան, սակայն ողջ առողջ ազատուեցան.

—Եգիպտական բանակի զօրավարներէն Զօհրապ փաշա, որ ժամանակէ մը հետէ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, Ազեքսանդրիա վերադարձաւ.

—Պ. Վասիլաքի Վալիանօ՝ որ Վալիանօ վաճառատան ներկայացուցիչն էր ի Կ. Պոլիս, Անգլիա ուղեւորեցաւ հոն հաստատուելու համար.

—Ռումանական դեսպանատան առաջին թարգմանի կինը, տիկին Լահայլ, մեռաւ երէկ. Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր յԱյ-Սթէֆանոս.

—Եվմտական ժողովոյ անդամներէն Հաշմէթ էֆէնտի, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, նախընթաց օր մեռաւ և յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ. Կայս. հրամանաւ յուղարկաւորութեան ծախքը վճարուեցաւ կայս. մասնաւոր Արկղէն.

—Տրապիզոնի նահանգին նախնական դատարանի անդամներէն Հաֆրզ Միւէյյէմ էֆէնտի մեռեր է նոյն քաղաքին մէջ.

—Ընկղմեալ Էրթ-ուղրուլ մարտանաւու խղդուած սպայից ու զինուորաց ընտանիքներուն համար կազմեալ յանձնաժողովին 1276 ղրուշ յանձնուած է իբրեւ արդիւնք ժողովրդային հանդանակութեան. Անցեալ օր եւս 1567 ղրուշ յանձնուած էր որով ընդհանուր գումարն եղած է 2843 ղրուշ.

—Տրապիզոնի կուսակալն թէեւ ծովեզերեայ քաղաքաց մէջ քննական պտոյտ մը ընել սկսած էր, յատուկ չոգենաւով, սակայն Սեւ ծովու մէջ տիրած փոթորիկներուն պատճառաւ ստիպուեր է Տրապիզոն վերադառնալ.

—Անցեալ օր Կալացէն Կ. Պոլիս եկող առագաստանաւ մը Միւզկիզլու անուն տեղը ցամաք խլնալով խորտակուեր եւ ընկղմեր է. Նաւաստիք թուով տասն-երկու, ամենքն ալ ազատուեր են.

—Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքարանի գործակատար Առաքել էֆէնտի Պէկկան հրաժարած ըլլալով, անոր յաջորդ կարգուած է Աշճեան Մկրտիչ վարդապետը որ ժամանակաւ կը վարէր արդէն այդ պաշտօնը. Հաստատ Պատրիարքի օրով.

Առաքել էֆէնտի կառավարական պաշտօնի մը պիտի կոչուի.

—Երկու օրէ ի վեր Պոլսոյ նաւահանգիստը կը գտնուի Հէ-վ-ռ անուն զբոսանաւն, որուն տէրն է Պ. Մաք-Ֆէրլէն. Այդ զբօսանաւուն մէջ կը գտնուին ուրիշ եօթը զբօսաշրջիկներ. Հէ-վ-ռն Կ. Պոլսէն Իզմիր պիտի երթայ.

—Սիրքէճիի նորակառոյց կայարանը գրեթէ ամբողջովին աւարտած է. երկու խոշոր ժամացոյցներն որոց մին թրքական ու միւսը եւրոպական ժամը ցոյց կուտան, տեղաւորուած են շէնքին կատարը, եւ քանի մը մետր աշխատութիւնք միայն կը մնան, որոց լրանալէն յետոյ հանդիսաւոր կերպով պիտի կատարուի կայարանի բացումն հոկտեմբեր 2ին կամ 3ին.

—Ըստ տեղեկութեանց Սադ-ոհ, կայս. Իրատէ մը հրամայած է աւելի եւս ամրապնդել Ափրիկեան Տրիպոլսոյ նահանգին կարեւոր կէտերուն վրայ գտնուած ամրութիւնները.

—Երկուշաբթի գիշեր ժամ 5ին Էյուպի մօտ կռիւ մը տեղի ունեցաւ Բէժիի դէտերու եւ ծխախոտի մաքսախոյսերու միջեւ, որք մինչեւ Էյուպի թաղերու մէջ եկան. Դէտերը բրվոլվէրներ արձակեցին թաղեցիներէն օգնութիւն խնդրելու համար, սակայն թաղեցիք ապուդզի մատնուեցան. Ոստիկանութեան պաշտօնեայք վրայ հասնելով Բէժիի դէտերէն մին միայն կրցան ձերբակալել, որովհետեւ միւսները փախած էին.

—Թաղապետութեան Զ. շրջանակին տնօրէն Մահիա պէյ իւր հետ ունենալով մէկ քանի պաշտօնեայներ, երէկ Գասըմ փաշա գնաց և սպանդանոցներն եւ այլ տեղեր այցելելով մաքրութեան համար խիստ հրամաններ տուաւ.

ԱՓիոն Գարահիսարի համար Հայ. գաղ. Տաճկ. լեզուաց եւ Աշխարհագրութեան, չափագիտական ուսմանց հմուտ դասատուն մը կը փնտռուի գոհացուցիչ ամսականաւ, դիմել Պոլիս Սուլթան Համամ Բինթ-ի խան թիւ 14, 15 գրասենեակները։ 167 5—5

ՄԱՆԱՐ ԲԱՄԲԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի ԵՏԻ ԳՈՒՂԷ

Ցիշեալ գործարանին համար ամէն տարիքէ կիներ և աղջիկներ կ'ուզուին, Գործարանին մօտ բնակիլ ուզող ամէն գործաւորուհի բնակարան պիտի գտնէ ընկերութեան կողմէ յատկապէս շինուած տուներու մէջ. Դիմել ուղղակի գործարանին տնօրէնութեան ի Ետի-Գուլէ։

170 5—5

ԱԶԳ.—Մանկամարդ աղջկանց համար ֆրանսերէն լեզուի տեսական և գործնական դասախօսութիւններ, և երիտասարդաց համար մասնաւոր դասեր։ Դիմել կիրակի օրերը մինչեւ կէս օր առ Էյ-ոբ-ն-Ֆ-ոնտ-ի, Բերա, Պէյօղլը Բարմաք Գափու, թիւ 8։

ԱԶԳ ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ

Օսմանեան Հանր. Պարտուց Վարչութիւնը նախորդ տարիներուն պէս ձրիաբար այգետէրերուն տրամադրութեան ներքեւ կը դնէ ամերիկեան այգիներու ոստեր (չաչ)։

Ի Նկատ առնելով այս տարուան մեծ երաշտութիւնը, հասարակութեան տրուելիք ոստերուն քանակութիւնը որոշուած է 100.000 տունկ։

Վարչութիւնը կ'ազդարարէ թէ անցեալ տարի տնկուած ոստերը պէտք է պատուաստուին յառաջիկայ գարնան։

Երէնգիւղի Տնկարանին մէջ, Տնկարանին տնօրէնը, Պ. Էքէրլէն, հրահանգներ պիտի տայ պատուաստին և պատուաստեալ այգիներուն տրուելիք խնամքներուն համար։

Կ. Պոլիս, 24 սեպտ. 2—3

ՀԵՂԻԱԴՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԻԵԹԱՆԱԿԱՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆՔ

Վիեննա, 9 հոկտ.—Միխայէլ Նիքոյաւլվիչ մեծ-դուքսն, Օլգա մեծ-դքսուհին և Ալեքսանդր մեծ-դուքսն երէկ իրիկուն ասա հասան։

Պ. ՔՐԻՍՓԻԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

ՖԼՈՐԵՆՑԻ, 9 հոկտ.—Պ. Քրիսփի երէկ իրիկուն մեծ հացկերոյթի մը առթիւ իւր ծառուցեալ բանախօսութիւնն ըրաւ. Հսաւ թէ երեսփոխական ընտրութեան վրայ չ'պիտի խօսի, քանի որ իտալեան ժողովուրդը ցայս վայր հրաւիրեալ չէ նոր ընտրութիւններ կատարելու։ Իտալիոյ Հակաւտրեան շարժումն, ըսաւ, սխալներու ամէնէն վնասակարն է, որ կրնայ մինչեւ անգամ իտալեան ազգին գոյութիւնը խնդրոյ ներքեւ ձգել, քանի որ Իտալիոյ դէմ կրնայ յարուցանել ամէն կառավարութիւնները։ Այն շարժում հակատրամաբանական է նաեւս, ըստ որում իւր առաջադրեալ նպատակին հասնելու համար պատերազմ պէտք է, մինչ հանապազ կը պահանջուի Իտալիոյ զէնքնկեցութիւնն. իւր անմիջական նպատակ Երրեակ-Նիզակակցութեան խզումն է, բայց մինչեւ իսկ եթէ այս խզում տեղի ունենայ, Իտալացիք կարող են պաշտպանել իրենց միութիւնն եւ թագաւորական իշխանութիւնը։ Պ. Քրիսփի ցոյց տուաւ ապա թէ մեկուսացման սկզբունքին աղետալի կիրառութենէն յետոյ, որուն այնքան յարեալ են Իռէտէնթեանք, Իտալիա հարկադրուած էր յարելու աւստրէ-գերման Նիզակակցութեան։ Ցորդորեց բոլոր բարի Իտալացիներն որ հաւատարիմ մնան իրենց ազատօրէն ընտրած գրութեան և յարգեն դաշնագրերը։ Ի վերջ բանից, բաժակ առաջարկեց Իտալիոյ թագաւորին կենացը։ Բանախօսութիւնը ջերմապէս ծափահարուեցաւ։

ՀՆՏԱԽՏՆ Ի ՍՊԱՆԻԱ

ՊԱՐՁԵԼՈՆԱ, 9.—Նախընթաց օր տասն հոգի բռնուեցան հնտախտէ և վեցը մեռան։ Երէկ, երկու հոգի բռնուեցան։

ՊԱՑԹՈՒՄ

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ, 9.— Վիլմինկդընի (Տըլավար) վառօդի գործարանին մէջ երէկ իրիկուն սաստիկ պայթում մը տեղի ունեցաւ։ Գործարանին մեծ մասը և գործաւորաց 50 տուներ քանդուեցան։ Տասն հոգի մեռան և 2 հոգի վիրաւորեցան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹ

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՅ

Փոխառութիւն	Ա· Սերիա	41 9/16
»	Բ· »	23 11/16
»	Գ· »	19 85

ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՔ

Սուսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ· Լ·	5 2
Գրէտիթ ժէնէրալ	Օտ· »	9 25
Պանք օք Գոնտ	» »	7 2
Սոս· Շանժ եվրէոբ	» »	4 37
Թրամուէյ	» »	507
Բուէնոս Էյրէս երկաթուղի	Ֆր	79 3/4
Բաքինգհամ Լավրեսմի	Դ· կ·	152

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՎ

Օսմանեան սակի	ղրշ·	100
20 ֆրանքոց	»	87 1
Անգլիական սակի	»	110
Մարք (գերմանական սակի)	»	106 25
Իսպէսիալ	»	92
Գրեսիտ	»	51 10
Յուպլի Թրամվայ	»	7 42
» արեամբ	»	90
Մէտ· արեամբ (տարբ)	»	107 87
Վիեննայ	»	108
Հունգարոց	»	102 30
Մէթալիք	»	100 10
Թուրքիէ	»	— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 9 Հոկտեմբեր, ժամ 3 վայր· 45 երեկ·

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	94 82 1/2
» » 4 1/2 %	106 67 1/2
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սեր Դ·	18 62 1/2
Սամանեան երկաթուղի	81 25
» Բէժիյի բանթէուղիք	816 25
Պանք Օթոման	633 50
Գրէտիթ Լիոնէ	775
Իտալական Ռանթ 5 %	94 80
Հունգարական 5 %	475 50
Բրիտանական Թիւրք (1890)	408 75
Եգիպտական միացեալ	494 12 1/2
Պանք օք Բարի	860
Օսմ· մաքս արժէթուղթ	462 50
Սուէզի ջրանցք	2395
Պրազիլական արտաքին	76 7/16
Ռիո Թէնթո	633 75
Մէսիսիպոս	700
Զէջ Լոնդրայի վրայ	25 3

Լոնդոն, 9 Հոկտ· ժամ 6 վայր· — երեկ·

Անգլ· քոնսոլիտէ	95 1/4
Օտ· » Սերի Դ·	18 3/16
» » » Ա	41 9/16
» » » Բ·	23 11/16
» » » Գ·	18 3/16
Փոխառութիւն 1877	103 1/4
Պանք Օթոման	15
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)	97 1/16
» առանձ· (բրիվիլեժիէ)	92 3/8
Ցարյա Սանիէ	— —
Ցաժանիալ (փոխառ· Ռուշիլ)	102 1/2
Հելլենական 5 %	93 1/4
Մոնտէալ »	77 1/4
Իռլանական 1889	93
Փոխառութիւն Բարիզի վրայ	25 32

Վիեննա, 9 Հոկտ· ժամ — վայր· —

Օսմանեան երկաթուղի	38 70
» Բէժիի բանթէուղիք	136 25
Փոխառութիւն Լոնդրայի վրայ	— —

Պերլին, 9 Հոկտ· ժամ — վայր· —

Փոխառութիւն Լոնդրայի վրայ	20 35
Բուլղարական թրամվայ	252 75
Օսմանեան երկաթուղի	81 60
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սերի Դ·	18 70

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 9 Հոկտ· ժ — վ· — երեկ·

Ֆրանսական Ռանթի 3 %	91 67
Օսմանեան քոնսոլիտէ Դ·	18 55
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Օսմ· Բէժի	315
Բրիտանական Թիւրք	408 37 1/2
Պանք Օթոման	630
Օսմ· Մաքս· արժէթուղթ	462
Ռիո Թէնթո	630

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 22 սեպտ·

Անցեալ օր Լ· Ռէֆօրմի խմբագրատունը գացի· Հոն դրան ճիշդ դիմացը անշուք գրասենեակի մը առջեւ նստած է Ոսկանեան էֆէնտին, գըլխիկոր օտար թերթեր կը պրպտէ, օտարին կեանքը կ'ուսումնասիրէ·

Ուշադրութեամբ կը դիտեմ այդ մեծ հրապարագիրը, որու եռանդը երբեք չեն մարած տարիները· Մաղն ու մօրուքը ճերմակած են այլ տակաւին մեծ փափաք ունի կարդալու եւ գրելու· Բարեւելով, իրեն կը ներկայացնեմ Պարոն Նիկողոսեանի մէկ գրութիւնը—Գեն· Տէր Ասատուրով եւ Հայի «Եսը»— հետաքրքրութեամբ «Մասիսը» դիտելով կը յաւելու—Է՛հ, այս հին Մասիսն է, մեր գիտցած հին օրաթերթը — և այնպիսի շեշտով մը կ'արտասանէ սոյն բառերն որ կ'զգամ թէ՝ իր ձայնն հետ բաղդատելով անցեալը, իրարու բոլորովին հակառակ կը գտնէ· Աբէմատի նախկին խմբագիրը պահ մը հայրենի յիշատակներով ոգեւորեալ, կը լիշէ իր երիտասարդական բեղմնաւոր կեանքը·

Երբ կը կարդայ Պ· Նիկողոսեանի այն ակնարկութիւնը թէ՝ «Պետրոս Շաշեանցի եւ Ստեփան Ոսկանեանների նման մեծ ոյժեր ասպարէզից քաշուելով, կա՛մ անգործութեան մէջ ժամանակ կ'անցնեն կամ օտարին շահին ծառայելով», յարգոյ յօդուածագրին դիտողութիւնները կը յուզեն զինքն եւ կ'ողբայ մեր ազգային վիճակը որ միշտ նոյնն է, միշտ միակերպ կը բուրէ, եւ որ աւելի ցաւալին է յայտնել թէ՝ օր ըստ օրէ կը վատթարանայ· Հետզհետէ կը հաշմի, կը քայքայի ազգային մարմինն· բարեբաղդութեան յառաջադիմութեան նշոյլ մ'իսկ չ'ենք նշմարեր· Սակայն դարձեալ անձնիւր ոգի իր «Եսը» կը խորհի·

Անյիշաչարութիւն, վեհանձնութիւն, առաքինութիւն մեզ համար նշանակութիւն չունին· եթէ մի անգամ պակասութիւն տեսնենք պաշտօնեի մը վրայ, իսկոյն կ'ուզենք զայն տապալել, հալածել, կշտամբել և այս ամենը կը կատարենք ոչ թէ ազգասիրութենէն թելադրեալ, այլ անձնական հաշիւներու համար·

Երբ կը զրկենք, կը վհատեցնենք հայ գրագէտը, վարժապետը, խմբագիրը, մեկ խօսքով՝ երբ կը մոռնանք ամեն պարտք և իրաւունք, կը սիրենք վատն ու անպէտն և կը յուսահատեցնենք ազգի բազմաշխատ անդամներն, այն ժամանակ հետեւութիւնը դէշ է, ազգային քանդումը շուտ վերայ պիտի հասնի, մենք պիտի զղջանք, այլ ապարդի՛ւն·

Օտար ազգերը քաղաքակրթութեան բարձրագոյն աստիճանները կը հասնին իսկ մենք օդային դղեակներով կ'ապրինք, առանց սթափելու դարեւոր թմրութեան մէջ կը մնանք· մոռանանք մեր վատ ձիրքերն և ունակութիւններն, յարինք ճշմարտին ու դեղեցկին, սիրենք բարին ու առաքինին, և այն ժամանակ միայն պիտի կարողանանք պարծիլ թէ մենք ալ ժողովուրդ մ'ենք, մենք ալ ազգ մ'ենք, և քաղաքակրթեալ ազգաց համահաւասար ազգ մը· Վ·Մ·

ՈՒՍԹԸՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ՈՒՍԹԸՐ, 20 սեպտ·

Զբաղմանցս պատճառաւ ժամանակին չկարացի կարդալ և պատասխանել բազմարդիւն Թերթիդ 1973 Թուոյն մէջ քաղաքէն գրած «Ուսթբրի Եկեղեցին» վերնագրով յօդուածդ, յորում Պր· Մ· Ց· Թօփհանէլեան իր բոլոր ջանքն ի գործ դրած էր այլ ընդ այլոց տեղեկութեամբք տեղւոյս հայկական եկեղեցւոյ շինութիւնը ներկայացնել իբր մի անխորհուրդ եւ բոլորովին իմ կամահաճութեամբ տնօրինուած, աննպաստ պայմաններու ներքեւ սկսուած և հետեւաբար Ազգին ընասակար մի ձեռնարկ·

Նա զայս կ'ընէ՝ գայթակղեցնելով զայլս ընելու համար անշուշտ մի այնպիսի ձեռնարկի՝ որ նուիրեալ է գլխովին ազգային փառաց, եկեղեցւոյ սրբութեան և տեղւոյս հայ գաղթականութեան բարոյական զարգացման ու հոգեւոր մխիթարութեան, և որ իրականացումը շրջապատեալ լինելով բազմադիմի դժուարութիւններէ՝ կը պահանջէ գործիչներէն մեծ զոհողութիւն և տաժանելի աշխատութիւն, և այդ օրինակ վարմամբ կը համարի Պ· Թօփհանէլեան·

Երեք չորս հազար տոլարի արժողութիւն ունեցող եկեղեցւոյ չէնքի մը յատակագիծերը պատրաստելու հրահանգ տրուած է եղեր ճարտարապետին· բայց որովհետեւ Սարաճեան վարդապետը միօրինակ փոփոխութիւններ ընել կուտայ ներ յատակագիծներուն մէջ, մինչեւ իսկ արուեստին ամենէն նուրբ ճիւղերուն եւս միջամտելով, ուստի 2000 տոլարի յաւելումմ մը, ինչպես մը յառաջ եկած է, այսինքն 4000 տոլարի կարուցանելի չէնքը 6200 տոլարի յանգած է, որուն երկրորդ պատճառն՝ գործադրելի ժամանակ Սարաճեան վարդապետը անհամբերութեամբ կամ ինքնահաճ տնօրէնութեամբ շինուածոյն հետ պայմանագիրը (contract) կնքելն է եղեր·

Երկրորդ՝ Պ· Թօփհանէլեան 5000 տոլարով չէնքն ի գլուխ հանելու երաշխաւորութիւն տուող արհեստաւորներ ալ գտած է, բայց Սարաճեան վարդապետը չանսալով նորա խօսքին ճաճպարած է 6200 տոլարի պայմանագիրը կնքել· եւ երրորդ՝ Սարաճեան վարդապետը ըստ կամի վարուած լինելով շինութեան բոլոր գործոց մէջ, «քանի մը հազար» տոլարաւորեալ տուած է ազգին և 800 տոլարի տարեկան ծանր բեռ մը բարդած է Ուսթբրի ժողովրդեան վրայ զոր յոյժ դժուարին պիտի լինի վճարել կ'ըսէ·

Այսոքիկ են յօդուածին այն մասերը, որք կրնան աննպաստ պարտաւորութեան մը թողուլ ընթերցողին վրայ, որոյ համար հարկ եղաւ հետեւեալ քանի մը տողը գրել·

Դիտեմք թէ ծրագրի պատրաստութիւնը յանձնարարուած ատեն չէնքն ի՞նչ ձեւով, քանի՞ յարկ եւ քանի՞ անձ պարունակելի լինելը ծանուցեցաւ ճարտարապետին, բայց չեմք կրնար ըմբռնել թէ կրնա՞յ լինիլ այնպիսի անհեթեթ առաջարկ մը, յորում պայման դրուի թէ չէնքին ունենալիք հանգամանքը եւ թէ՝ միանգամայն գնոյն քանակութիւնը որոշապէս. ամեն ուշադիր կրնայ դատել զայս· Ցիրաւի ծրագրերը պատրաստուելէ առաջ, ինչ ինչ բերանացի տեղեկութիւններ հաղորդուելով չինուածապետի մը (որ ապա 6700 արժեցուց), իր կարծիքն հարցուեցաւ կառուցանելի չէնքին ծախուց նկատմամբ և նա վարանմամբ ենթադրեց 3500-4000 տոլար· բայց այդ կը նշանակէ՞ օրինական գնահատութիւն, երբ հաշուոյ ենթարկելի ոչ մի միջոց ունէր իր առջեւ, ոչ յատակագիծները եւ ոչ ծանօթագրութիւնն գործածելի նիւթոց (Specifications)· և ո՛չ ապաքէն նոյն ատեն ճարտարապետն ալ կ'ենթադրէր 6000 տոլար, մինչ ուրիշ մը, ճարտարապետին գլխաւոր գծագրիչը, 3000 տոլար· բայց բոլորն ալ անհաչիւ ենթադրութիւններ էին եւ ոչ իրականութիւն· իսկ երբ ծրագիրը եւ գործածելի իրաց մասնաւոր բացատրութեանց ցուցակը պատրաստուելով չորս չինուածապետներու առանձին առանձին գնահատութեան ենթարկուեցաւ ըստ օրինի, յայնժամ գիները եղան 6270, 6550, 6700 և 7000, յորոց ամենէն նուազ գինը (6270) նշանակողին մեաց չինելու իրաւունքը· իրաց այս վիճակին մէջ թշնամութիւն չէ՞ որ Պր· Թոփհանէլեան 4000 տոլարի խօսքը իբր որոշ եւ իրական գին մը ներկայացնելով այլոց, անկէ աւելին իբր վնաս եւ անտեղի կամ վարդապետին անխոհեմութեան արդիւնք կը համարի· ի դէպ է յիշել նաեւ թէ ի՞նչպէս 100ին 60 միայն փոխ տալու արտօնութիւն ունեցող դոնէ՞ մը 4000 տոլար տալու հաճութիւն կ'ունենայ, ըստ Թոփհանէլեանի յայտարարութեան, 4-5000 տոլար արժող չէնքի մը, որ գետնով հանդերձ պիտի արժէ 6000 տոլարէ քիչ մը աւելի· կ'ըսէ թէ յաճախակի փոփոխութիւններով վարդապետը գնոյն յաւելման պատճառ եղած է, բայց ցոյց չ'տար թէ ո՞րք են այդ փոփոխութիւններն· եւ եթէ բան մը եղած է այն ալ ինչ ինչ մասերու ջնջումն է, որպիսի են վերնատան երկու քովերը չինուելիք սենեակները եւ ներքեւի սրահին մէջի վարդապետին ննջարանը· Գալով գործադրելի խնդրոյն՝ զոր մի ուրիշ պատճառ կը համարի գնոյն յաւելման՝ այս է· Նախ քան զգործադրելն՝ որ պատահեցաւ յունիս ամսոյ վերջերն՝ գործաւորք կ'աշխատէին օրը 10 ժամ եւ պահանջեցին որ 9 ժամ լինի, և որովհետեւ չինուածապետք չ'հաւանեցան, ուստի ընդհանուր գործադուլ եղաւ· քանի մը շաբաթ խնդիրն այսպէս տեւելէ զկնի չինուածապետաց մեծ մասը սկսան համակերպիլ գործաւորաց պահանջման քիչ տարբերութեամբ, եւ իրենց ստանձնած չէնքերու չինութեան սկսան ձեռնարկել, որով 9 ժամ աշխատելն սկսաւ օրինական լինել· ուստի եւ եկեղեցւոյս հոգաբարձութիւնն ալ նկատելով թէ այլ եւս անօգուտ յետաձգութիւն մը պիտի լինի սպասելն, որոշեց չինութեան պայմանագիրն ստորագրել եւ այնն անմարեւոտ օրերը չ'սկսած չինութեան գործին ձեռնարկել· եւ հետեւաբար ինչպէս այլոց, նոյնպէս և մեր չէնքն ալ 100ին 10 ծախուց առաւելութիւն մը ունեցաւ, աշխատութեան մի ժամ պակսելովը ինչպէս որ ճարտարապետն ալ յայտարարեց ի ներկայութեան նոյն իսկ Թոփհանէլեանի որդւոյն՝ որ կը գործէ նոյն ճարտարապետին քով· բայց այդ առաւելութիւնը չը նշանակեր վնաս, քանի որ այլ եւս աւելի ժամով կամ նուազ օրականով գործաւոր գործածելու յոյս մը չկայ և գործաւորին օրականն ալ չէնքի մը արժէքին մէկ մասը կը կազմէ·

Կ'առարկէ Պ· Յօդուածագիրը թէ 5000ով չինող արհեստաւորներ գտած է· Ես չեմ յիշեր թէ եղած է երբէք չինուածապետ մը կամ արհեստաւոր մը որ ի նկատի առնելով ճարտարապետին պատրաստած ծրագրերն· 5000 տոլար գին դրած լինի, կամ չինելու խոստում ըրած լինի եւ եթէ ինքը կը յիշէ թող հաճի ցոյց տալ թէ ո՞վ է այն եւ ե՞րբ եղած է այդ գնահատութիւնը, զոր Սարաճեան վարդապետը չընդունեց կ'ըսէ· Գալով երրորդ առարկութեան, ամբոխ կը համարիմ ըսել թէ բոլորովին ստութիւն է· զի չինութեան վերաբերեալ ամեն գործ՝ զոր կատարած եմ՝ ժողովրդեան հաւանութեամբ եւ Հոգաբարձութեան գիտութեամբ եղած է եւ ոչ իմ ինքնահաճ տնօրէնութեամբ· ասոր ապացոյց կրնայ լինել ժողովրդեան ցայսօր շարունակած միահամուռ մասնակցութիւնն հանգանակութեան, Հոգաբարձութեան արձանագրութիւններն եւ այն պաշտօնական յայտարարութիւն Հոգաբարձութեան՝ զոր սեպտ· 1ին ղրկեց առ Պատուարժան Ֆըմբագրութիւն Փոռէ լրագրոյ, կարծեմ եւ Աբեւելքի, ի պատասխանի Փոռէ լրագրոյ 2214 Թուոյն մէջ Մ· Ց· Թոփհանէլեանի ստորագրութեամբ հրատարակեալ յօդուածոյն· Իսկ թէ յետ աւարտման եկեղեցւոյ չինութեան նուազ քան զառաջինն թէ աւելի տարեկան ծախք մը պիտի ունենայ Ուսթբրի ժողովուրդը, թողով Հոգաբարձութեան հրատարակելի տեղեկագրին յիշատակութեան, կուգամ դիտել տալ թէ ի՞նչ պատճառաւ արդեօք յօդուածագիրն՝ ուրիշ հարիւր տոլար տարեկան ծախուց հաշիւ մը ցոյց տուած պահուն՝ զոր անկարելի կը նկատէ վճարելը՝ կը մոռնայ յիշել այժմեան 700 տոլարէն քիչ մը աւելի վճարուած ծախքն ի հաշիւ վարդապետի տարեկանին և սրահի վարձուց· չէ՞ որ այս ամեն կողմնակի տեսութիւնները, զոր ըրած է Պ· Մ· Ց· Թոփհանէլեան, կը նշանակէ ոչ ազգային շահուց նախանձախնդրութիւն այլ հակառակութիւն· Հետաքրքրական էր նաեւ գիտնալ թէ ո՛րպիսի պատճառներէ շարժեալ զայրոյթ կ'զգայ յիշեալն եւ հրապարակ իջնելով կ'սկսի շարախօսել և պարսաւել ամենուն քաջալերութեանն արժանացած գործն ու գործողը, բայց լաւագոյն համարելով առ այժմ կարեւորը միայն գրած լինել,

Մնամ խոնարհ ծառայ սիրելի Ազգիս եւ Եկեղեցւոյ

ՅՈՎՍԷՓ ՎԱՐԴ· ՍԱՐԱՃԵԱՆ

ՍԵՆԵԿԱԼ

Ատլանտեանի ափանց վրայ, Սահարայի աւազի ոսկիանոսին հարաւային արեւմտեան կողմն է Ֆրանսայի այս կարեւոր գաղթականութիւնը որ 198 հազար բնակիչ ունի առանց հաշուելու խափշիկ կառավարութիւնները որք իւր պաշտպանութեան ներքեւ մնած են· Առաջին անգամ ԺԹ· դարուն տիէբպի նաւորդներ գաղթականութիւն հիմնեցին այս երկրին մէջ, զոր լքանեցին յետոյ մինչեւ ԺԹ· դարուն վերջերը· ԺԶ· դարուն սկիզբներն այսինքն Ռիշլիէօ կարտինալին իշխանութենէն ի վեր ընկերութեանց ձեռքով կը կառավարուէր· 1697էն 1723 Անտրէ Պրիւ կուսակալը գաղթային կարեւոր հաստատութիւն մը հիմնեց, բայց այս մեծ ձեռնարկին անփութութեան դար մը յաջորդեց, որ տեւեց մինչեւ Ֆէտհերպ հարիւրապետին ժամանումը, 1854ին, որ քաջաբար մարտնչեցաւ դրացի ժողովրդոց հետ որք սկսած էին արդէն ասպատակել այդ գաղթականութիւնը· Այն ատենէն ի վեր ամեն ինչ կարգին մտած է, և 1876էն ի վեր Սենեկալ մեծ դաղափարի մը իրագործման ծառայելու կը պատրաստուի· Արդէն Ֆրանսական Սուտանը մտնելու համար Նիկեր և Սենեկալ գետերն են միակ միջոց· Ամեն տարի, Նեղոսի նըման, այս գետերն ալ 8-9 մէթր կը բարձրանան, յուլիսէն մինչեւ հոկտեմբեր և կը քաշուին արդասաւորիչ կաւ մը թողլով շուրջ 5 միլիոն հեկտար տարածութիւն ունեցող գետնի մը վրայ· Ինչպէս, եգիպտոս, այս երկրին մէջ ալ թումբերու միջոցաւ որոշուած է բարձրացման վերին կէտը, և գիւղերն ալ բարձր տեղեր շինուած են, թէպէտ երբեմն կը պատահի որ ջուրերը կանխատեսեալ բարձրութենէն աւելի վեր ելնեն· յայնժամ այդ գիւղերու բնակիչք խոյս կուտան, ինչպէս այս տարի պատահած է·

Քէյ հանգրուանը—, արդէն Սենեկամպիա զինուորական հանգրուաններէ կազմուած է—, Վերէն-Գեռն կարեւոր կէտերէն մին է և Սենեկալ գետին վրայ անկէ անդին նաւարկութիւնն անկարելի է· Դեռ 1880ին Քէյի հանդրուանին քովը գտնուող Թասոնքէ գիւղը 200 բնակիչ միայն ունէր, երբ Կալլիէնի գնդապետին ներշնչութեամբը մեծ քաղաք մը շինեցին· Գետին եզերքը կը բարձրանան կառավարական շէնքերը· ամրոց մը, քարուկիր մթերանոցներ, գրասենեակներ եւ բնակարաններ պաշտօնէից համար, բանտ մը և հիւանդանոց մը, որք ամբողջովին շրջապատուած են երկայն պատով մը որուն երեք դռներուն վրայ մեծ ու զօրաւոր պահականոցներ կան· Այս պատին և վաճառականական քաղաքին մէջտեղը երկայն շուկայ մը կայ որուն վրայ դոց է· Աւելի անդին շինուած է բնիկներուն քաղաքը որուն մէջ ի քթթել ական կը տեսնուի խասոնքէի շէյխին տունը ամենէ բարձր տեղը շինուած· Թէպէտ այս գիւղը նաւարկութեան վերջնակէտն է, սակայն նորակառոյց երկաթուղոյ գիծ մը Սենեկալ գետը Նիկերի հետ կը կապէ·

Երկու շաբաթ առաջ հեռագիրը ծանոյց թէ ողողմունք սկսած էին և մեծ արագութեամբ յառաջանալով արդէն Բոտոր և Ֆականա հանգրուաններուն որք գետին ստորին մասերուն վրայ են մեծապէս վնասած են· իսկ Պաքել հանգրուանն ու քաղաքը միայնգամայն իբր 5000 բնակչօք և Մաթամ ու Սալտէ հանգրուանները արդէն իսկ ջրով ծածկուած են·

Նոյնպէս կ'իսանայինք այդ հեռագրէն թէ Բոտորի կառավարիչ Պ· Ժանտէ սպանուած է·

Այդ հանգրուանը կեդրոնատեղին է Ֆուլթա-Թորօ կարեւոր երկրին եւ կը բարձրանայ գետեզերքը Մորֆիլ անուն մեծ կղզւոյն մուտքին մօտ· Պրօսբլար-Ֆէտհերպ հրամանատարը հասկնալով այդ վայրին ռազմագիտական և առեւտրական կարեւորութիւնը, շինել տուաւ այդ հանգրուանը,

Պ· Ժանտէ բարեհամբոյր կառավարիչ մ'էր· իւր հրամանին ներքեւ եղող միւս հանգրուանները շրջելու ժամանակ սպանուած է· Երբ Աէրէ կը գտնուէր Թուքուլէօրի բնիկ մը իրեն խնդրագիր մը մատոյց իւր մասին տրուած մէկ վճիռը ետ առնուելու համար· Պ· Ժանտէ վճիռն արդար գտաւ և վերահաստատեց զայն, բնիկն ալ անձայն մեկնեցաւ· Մի քանի ժամ վերջը առանց տեսնուելու Պ· Ժանտէի քնացած խուցը կը մտնէր, և հրացանի հարուածով մը կ'սպաննէր զայն ձախ կողմէն զարնելով· Եւ շրփոթութեան առաջին վայրկեաններէն օգուտ քաղելով խոյս տուած է, թէպէտ ձիաւորներ հանելով բռնած են զայն ու մահու պատիժը գործադրած·

Աէրէ շատ փոքր գիւղ մ'է և մէկ Պլոհ-վէ մը ունի· Պլոհ-վէ կը կոչեն գիւղերու պահականոցներն որք բարձր ժայռերու վրայ կամ երկայն ու գետնին ամբապէս դամուած ցիցերու վրայ շինուած են, որու համար նաեւ Պլոհ-վէ (ժայռի տուն) կ'անուանեն· Աէրէի Պլոհ-վէը Պրիէր տը լ'Իլ հրամանատարը չնեղ տուած է· Այս զինուորական հանգրուանին հրամայողն է ենթասպայ մ'որ իւր հրամանին ներքեւ ունի հեռագրական պաշտօնեայ մը, մի քանի զինուոր և Սէնեկալցի հրացանաձիգներ· Ողողմունք Աէրէ հանգրուանին ալ կը սպառնան· Արդէն 1886ին Ֆէտհերպ Ֆրանսայի կառավարութեան մատուցած մէկ տեղեկագրին մէջ կը պարզէր այս վերին-Գետի շրջակայքը գտնուող հանգրուաններուն վտանգաւոր վիճակը և կը խնդրէր կարեւոր միջոցներ ձեռք առնուել դոցա պաշտպանութեանը համար·

* *

Այս առթիւ հարկ կը դատեմ մի քանի կենսագրական տեղեկութիւններ տալ Ֆէտհերպի զօրավարին վրայ որուն մահուան տարեդարձն է մի քանի օր առաջ· 1889 սեպտեմբեր 29 ին մեռաւ երկար եւ տառապագին հիւանդութենէ այս մարդը, որուն համար բնութեան երեք զօրաւորագոյն տարերք, հուր, սուր և ջուր, աննման մրնացած էին·

Ֆեատհերպ 1818 ին Ֆրանսայի Լիքաքաբը ծնած է, որով ըսել է 71 տարեկան էր երբ մեռաւ·

1832 ին 20 տարեկան Բազմարուեստեան վարժարանը մտաւ· Յետոյ Ա/ճերիա եւ Կուատրլուբ ղրկուեցաւ· 1852 ին Սենեկալ դնաց եւ յաջթութեան մէջ մեծ տեղ մը գրաւեց, և 32 տարեկան գնդապետի աստիճանաւ այդ աճեցուն գաղթականութեան կառավարիչ կարգուեցաւ·

Զօրս տարուան մէջ այդ ստացուածոց սահմանները գծեց, ապահովութիւնը վերահաստատեց եւ էլ հաճ Լօմէր մինչեւ Նիկեր քշեց·

Յետոյ այդ գաղթականութեան անդորրութեանը հոգ տանիլ սկսաւ, Ֆաքար նաւահանգիստը շինել տուաւ եւ Սէն-Լուին զարգարեց· Սակայն այդ միջոցին առողջութիւնը խանգարուեցաւ, եւ 1860 ին այլոյ փոխադրուիլ ուզեց· Բայց երկու տարի վերջ դարձեալ Սենեկալ դարձաւ զոր այնչափ կը սիրէր· 1870 ին երբ Ֆրանսօ-բրուսական պատերազմը ծագեցաւ Ֆեատհերպ Եւրոպա կանչուեցաւ եւ հիւսիսային բանակին հրամանատարութիւնը իրեն յանձնուեցաւ· Ռայդահագին պատերազմին մէջ Սարինեի, Ռշիէ-լը-Կրան եւ վերջապէս Պաքոմ ճակատամարտները շահեցաւ·

Սօմի նահանգին մէջ 107,213 ձայնով Ազգային ժողովին մէջ երեսփոխան ընտրուեցաւ, զոր մերժեց հիւսիսային բանակին գլուխը մնալու համար· 1876էն ի վեր մինչ ցմահ ծերակուտի անդամ ընտրուած էր· 1879 ին կառավարութիւնը Պատուոյ Լեգէոնի առաջին աստիճանը շնորհած էր իրեն· Արդէն շատեր կը յիշեն թէ ի՞նչ ազգային ցոյցերով թաղուեցաւ այս գօրավարին մարմինը· Վ· ԳԱԼԲԱՔՃԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԹ ՆԱՍԻՊ ԱԼԻՔԵԱՆ ԷՖ·

Մայրաքաղաքիս ազգային նշանաւոր ատամնաբոյժներէն Նասիպ էֆ· Ալիքեան պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ այս անգամ իւր գործատեղին հաստատած է Ղալաթիա Սօսէէ թէ ժէնէրալ դրամատան դիմացը ժերեմեան խանի վերնայարկը· կը խոստանայ ակռայ քաշել առանց ցաւ իմանալու· Ակռայի ցաւերը իր նորահնար դեղերովը անմիջապէս անցընել· Ակռայ լեցնել ամենայն ամրութեամբ և հանգստութեամբ· Շինծու ակռայ շինել քաջոյուի վրայ մէկէն մինչեւ երեք ակռայի երկերկու մէջտեղ և անկից վեր հատը մէյմէկ մէջտեղ· ոսկի վրայ ակռայ շինել տալ ուզողներու համար ալ սակարկութիւն կ'ընէ· Հաւասար ըլլալով քաղաքիս ամենէն նշանաւոր օտարազգի ատամնաբոյժներուն կարի սուղ շինածներուն թէ՛ արհեստի թէ՛ նիւթոյն և թէ՛ գործածութեան մասին· բաց ի կիրակի օրերէ, ամեն օր ժամը 4էն մինչեւ 11 ըստ տաճկաց, պատրաստ է այցելութիւն ընդունելու· 2—8

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Ա· ՏԱՐԻ
Բ· ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բարեփոխեալ եւ յոյժ ճոխացեալ

Վ—ԷՐ-ՅԷԼ ՅՈ—ՐԴ· Ի-ՀԷՐԷՆ Լ ԷՆԻ-ԼԷ-Լ Ի Մէ-ՅԷ-Լ ԸՆԷՐ-ԴԷՆ

Ց· Թ· Հիմնվեալն այն երկասիրութիւնը՝ մէկ հատիկ իւր տեսակին մէջ թերթերը կը յանձնարարէ արդէն այն ջերմ ընդունելութեամբ՝ ուր արժանացած է պաշտօնական ձեռնհասս մարմնոց և ուսուցչաց կողմանէ· Այս Բ· տպագրութեան առթիւ գործը բաժնուած է երկու մասանց, որոց սա առաջինը Ֆրանսերէնէ ի Հայ թարգմանութեան, և երկրորդն՝ Հայերէնէ ի Ֆրանսերէն թարգմանութեան նուիրուած է· Շրջանդները փոխուած են մեծաւ մասամբ, և անոնց տեղ դրուած աւելի պարզ ու հետաքրքրական հրահանգներ՝ թուովաւելի առատ, նոր կանոններ ու ծանօթութիւններ աւելցուած են՝ աւելի պարզ կերպով բացատրուած, իւրաքանչիւր հրահանգէ վերջ դրուած են խօսակցութիւններ, և այլն, և այլն, այնպէս որ գործը նախորդ տպագրութեան կրկին ծաւալն ստացած է իսկ գնդն վրայ Մէկ դրուշի ամենայնիվ յաւելմամբ միայն եղած է· Ա· տպագրութեանն գինն էր ղրշ· Բ· տպագրութեանն է 6 դրուշ·

Անոնք որ սոյն գործոյն Ա· մասն, այսինքն «Նոր գաւազիրք ֆրանսերէն շարադրութեանն» ունին զրէն, կրնան միւսն երկրորդ մասն ունենալ, այսինքն հայերէնէ ի ֆրանսերէն թարգմանութեան մասն, որ ուրոյն կը վաճառի 3 դրուշի· 158

ԱԶԴ

ԹՕՄԱՍ ՈՒԻԼՍՐԸ ԵՒ ԸՆԿ·
ՇԱԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սէրէդ չոգենաւը, նաւապետ Բոյման, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյն 6ին՝ ուղղակի Պոլիս գալու համար, և ամսոյս հոկտ· 8,20ին աստ կ'սպասուի·

ԶՐՈՒՅՑԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

Բերա, Սաքըզ աղաճ, թիւ 15, 17, 19 [Ագա մահալ]

Իր տեսակին մէջ միակ հաստատութիւն յԱրեւելս
Ամենէն զօրաւոր և կատարելագործեալ գործիներով օժտուած
Պերճանք, հանգստութիւն և ժամանութիւն ի միասին
ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՈՌԹՈՐ ՍԻՈՒԴԻՍ
Նախկին տրտ-ին Թէրէլի Բարէլի հիւանդանոց

ԼՈԳԱԱԱՆ ԵՒ ՏՈՒԵ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
Եկեկտրականութիւն—Կախուած—Մարմնամարզ
Վարսայարդար—Մասաժ—Ջանաքաշ
Զինավարժութիւն Աբանց
ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒԻՆ
Անարիւնութիւն, Խզեւ, Զլխաուութիւն, Անկարողութիւն, Անդամալուծութիւն, Ծամանքի հիւանդութիւնք, եւն· եւն·

ՄԷԿ ՔԱՆԻ ԳԻՆԵՐ

ԼՈԳԱՐԱՆՔ	Բ կարգէ 4 ղրշ·	Ա կարգէ 6 ղրշ·
ՏԱՐՁ ՏՈՒԵ	Բ » 3 »	Ա » 5 »
ՏԱՌ ՁԷՐ ՏՈՒԵ	Բ » 5 »	Ա » 7 »

Դեղերով լոգարաններու համար գիները կը զանազանուին դեղին դեղն համեմատ·

Բաժանորդագրութեան համար 10 % զեղչ
Դպրոցներու եւ ընտանեաց համար մասնաւոր պայմանք 35

ԱԶԴ

Ֆլորիդա չոգենաւը, նաւապետ Բրայըր, Լիվրբուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով· Ինտ· ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գրասենեակը Ֆլորիդայի չոգ· ընկ·

ՇԻՐԲԼԻԹԻ ԽԱՑՐԻՆԷ

Հասպէլ մէվմիմ կիւնէրին գըսալմասը ճիշդ թիւ Շիրբէթի Խայրիէ վաբօրլարը-նըն վարագաի իլանիյէ մուճիպինճէ բաղարարան մատաա կիւնէրտէ սապահլարը սաաթ 12ոտ ենիմահալեն· Գէպէք, Վանիքէյ, Իսկիւտար իսկէյէրիներէն քէօբրիյէ իճրա իլէտիքլէրի պիրինճի սէֆէրլէր իլէ, քէօբրիսէն սաաթ 12·50ոտ տաղրու Գանտիլիյէ վէ սաաթ 1ոտ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳՂ. ՈՍԿԻ 1,000,000 — **"ՓԻՆԻՔՍ"** — Հիմնեալ ի Լընտըն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերք Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոցս, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

27

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒԻՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Փոնք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889	» 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » »	» 12,773,779

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան.

4

ՖՈՒԱՆՔՖՈՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ Փոնք 6,250,000 — Պահեստի դրամ Փոնք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Ամբողջ քան 100,000,000 Փոնք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

4

ՄԱԴԴՈՆԻ

ԿԻՍԱՀԻՊԼԸՐ

ՀԱՆՔ ՊՈՒՆ, ԲՆԱԿԱ ՋԻՐ

Կալաքարային թթուուտ աղիւր ամենամաքուր

ՍԵՂԱՆԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ԶՈՎԱՐԱՐ ԸՄԵԼԻ

Հալբու, խաչափոցի բորբոքմանց, ատամքի և աղեաց համար յանձնարարեալ։

Հայնրիխ Մադդոնի, Գարլսպատ և Վիեննա 604

ՃԱՆԴԱՆԻ

Զ. ԻՍ ՀԻԻԹԼԷՆ

ՀԱՏԻԿՆԵՐ

Տ. Գէրդէրտ բանաստեղծի (սանտալ աղտաղ) Հատիկներ, Բարիզի, Ժշկական Ակադեմիային հաւանութեամբ պատրաստուած, կը պարունակեն Զուտ հիւթը բարակ, թափանցիկ և բուրովին գիւրալոյծ ու դիւրաբարս մէջլագինեան պատեանի մը ներքեւ։

Փորձուած ազդեցութիւն մը ունին ընդդէմ միզական փամփուշտի բորբոքմանց, նոր կամ պարբերական սարսափներ ջերմամիզութեանց և սերմնահոսութեանց, որք մէկ քանի օրուան մէջ կը բուժին առանց ձախորդ հետեւանքներու թողլու։ Գլէրդանի «Ճանդանի հատիկներ»ը կրնան առնուիլ ջերմամիզութեան ամէն ժամանակներու։

«Գլէրդանի Ճանդանը» հոտ չունի, մարսողական գործարանց մէջ խանգարում յառաջ չբերեր՝ մինչեւ այսոր գործածուած բազադրութեանց պէս։ Գնոյն սակաւութեամբը, մատչելի է ամէն քսակներու։ Պէտք է հաւատի բլլալ թէ օրուան իրօք կը կրէ Տ. Գլէրդանի ստորագրութիւնը։ Արուական կցուած է Տրամանդի թուղթ մը։ Փոքրաքանակ կը վաճառուի գլխաւոր դեղատանց մէջ։—Մեծաքանակ՝ Տուն Ֆիւիլի, 19, Ֆաղոյ փողոց, Բարիզ, և գլխաւոր դեղավաճառանոցք։

64

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ.—Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱՒ ԴԱՐՄԱՆն է որ մինչեւ ցարդ դտնուած է, կատարեալ բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առանձնական կորսուելութեան վարանտ կորուստ, եւ առանձնական ոյժերու կորուստէն յառաջեկած ամէն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ գիտակարամարսութիւնն, ջղային եւ արտի հիւանդութիւնները, լեռերի եւ երիկամանց հիւանդութիւններն, արեան յոլովի բոլոր խանգարումները, ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ապառամ. կը կասեցուցէ կենսական ոյժերու ոչ է կորուստը յառաջ եկած է ոչ եւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ ասոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմոլորելի եւ մեծագոյն է։ Մեկմտանձնութեան զգացումներն եւ տխրամիտք կ'ուշնանան ճշմարտագոյն հրաշալի արագութեամբ մը։

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հլութ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'ստեղծէ, արեան մէջ մեծանալով կենսական եւ լեկարական տարրը, փոսփոր, որ ուղեղին կեղրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է։ Առանձնական կորովը կը կենդանացուցէ մարդկային ամբողջ գրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տարով հաւասարակշռութիւն մը. այնպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ եւ գոհունակութեամբ։ Աւարտական է, կը զսէ եւ կը մոռցնել տրիւնն եւ նոր առուգութիւն մ'ստեղծել ուղեղին, ջղային գրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը սեռնուի դարձեալ առաջին օրէն իսկ, ջղային գրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նշանաւոր յաջողմամբ եւ կորութեան եւ բարդութեան զգացմամբ մը այլ վարձութիւնն հիւանդը շատուց ի վեր։

Տարողութիւնը վերանորոգուած է։ Աւելորակը հրաշալի կերպով կ'աւելցնէ։ Ազդեցութիւնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Փաւեր կը լլնի հանդարտ եւ կանոնաւոր։ Դիեմբը կ'սկսի լենալ, շրթունքը կը գունատորին, աչքերը շրջան կը լլնին, մարմնոյ գոյն մը կ'առնու, մարմնոյ ոյժ կ'առնուն։

Զգուշացէք սոսոր նմանութիւններն են։ Տոքթոր Լալորի Ֆոսֆորիս Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է մեծ շրջանաւ մէջ որ բրիտանական կառավարութեան գրասենեակ կը կրեն սա բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, որոնց վրայ փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած ապազանիւ վանդաւոր եւ գրասենեակ կեղծել։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով.
Մ. ԷՍՄԱՒՈՆՏ ԳԱՊՈՒԼՈՒ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վիվոտա, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից, 95 և 97.

601

Ս ԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ Վ. ԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ասուկ կը ընկնի խորշամներն և ո և է կերպով յառաջ եկած սպիները։ Կ'անհետացնէ ծակի նշանները, քանդի, արեան թարամ այլասերեալ։

Դեմքին կուսաց երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները, դեղեցիկ սեռին ներքին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Գ. Ֆ. Գէլլիս, Ֆրանգլիան խան, Գալաթա։ Ընդհանուր մթերանոցն է Իսմանեան Գարուանսարայ, Ղալաթիա, Ներքսանք գալաղրքում, Զալվասայի քովն—Կեղծերին դգուշանալու համար, դիտել միայն մթերանոցին։

33

ՊՈՒՏԱԲԷՆԹԻ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ

(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ՝ յառաջդիմութեան, մրցման կարողութեան եւ արտաժամ մեծ միաձայն սաստած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դարաւորը նշանակած էին իրը առաջին մրցանակ մաքրողական տանքաղրոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է ինն ցուցահանդէսի մէջ։ Կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միտալներով։ Բայց ասոր բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդեցութեան և անուշութեան զարմանալի կարողութեան համար։

Տիրապետող ոյժն Զէնն ազդիկը վերջերս գրաւուած է։ արիպի բժշկական Ակադեմիային և Լոնդոնի համալսարանը Լընտըն-Հոսբիտալ հիւանդանոցին։ բաց ասած, այս ջուրն ոչ միայն առաջին փորձով կը լայտնէ իր ոյժերը։ Այս ջուրին վայ տեսքարանները նիրարար կը տարուին այս ջրին բոլոր մթերանոցներու։ գլխաւոր դեղատանց և Պուտապէշթի դրատներին մէջ։

Նմանապէս ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջին առնելու համար, խոհեմութիւն է միշտ փնտռել «Ֆրանսուա-Յոզէֆ» մաքրողական ազդիր։ Ինդան, որ ընդանուր ամէն շիշերուն վրայ։

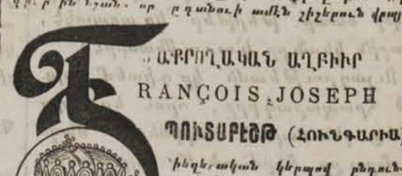

ԱԲԵՐՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ

FRANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱԲԷԹԻ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Ինչպէսական կերպով ընդունուած է՝ իւր անվրէպ ազդեցութեան համար։

ԱՄԷՆՈՒՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒՄ

Ը. գտնուի Տ. և Մ. Մէզիրի և Ս. Քրիգի՝ ակ՝ Պոլիս, Ս. Գասգարիատէս և Ա. Թիթա՝ Գալաթիա, Ճ. Քանգուբ՝ ի Բերա։ Թուրքիոյ համար գործակալն է Գ. Ֆ. Գէլլիս, ի Պոլիս։

34

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ Ն. ԲԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսելիոյ և Բոմբէյ դէպ՝ կանոնաւոր գոլոր բանաւոր

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սիրիուսն որ հոկտ. 4ին Մարսիլիայէն և հոկտ. 23ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի,

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 250 Ֆրանք
Բ. » 178 »

Ուղեւորք և բեռ ուղարկելու Նաւագրէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմեալ առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲԷՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Ֆիւշիւք Միւէք
Մոմչանէ փողոց, Թիւ 14

21

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէլիոյ և Բոմբէյ դէպ՝ կանոնաւոր գոլոր բանաւոր

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սիրիուսն որ հոկտ. 4ին Մարսիլիայէն և հոկտ. 23ին կ. Պոլսէն պիտի մեկնի,

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 250 Ֆրանք
Բ. » 178 »

Ուղեւորք և բեռ ուղարկելու Նաւագրէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմեալ առ գործակատարն
ԹԻՄՈԹԷ ԲԷՊՈՒԼ
Թիւ 17-18 Ֆիւշիւք Միւէք
Մոմչանէ փողոց, Թիւ 14

21

ՁԵՐՄԱԿ ԱԿՈՒԱՅՆԵՐ

Առողջապահութիւն Բեմնի

ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ | EAU DE BOTOT

կը պահպանէ ակուայները, կը պնդէ ընդերքը, կը զովացնէ բերանը.

ՓՆՏՌԵԼ ԶՈՒՐ ՊՈԹՈՅԻ ՋՈՒՐԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ՝ 17. Ռիւ տը լա Բէյ, ԲԱՐԻԶ.
Ակսկից առաջ՝ 229, Սէնդ Ոնորէ
ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ ԳԱԼՈՒ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌԱՑ ԳԻՆ.

Հարցնել նաև պ-ծիոյի Վիենիերը ՏԸ ԹՈՒԱԼԷԹ, Նրուլեթամբ և բոյրովը գերազանց.

6 — Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս, Պօն Մարշէն, 354, Մեծ փողոց Բերայի

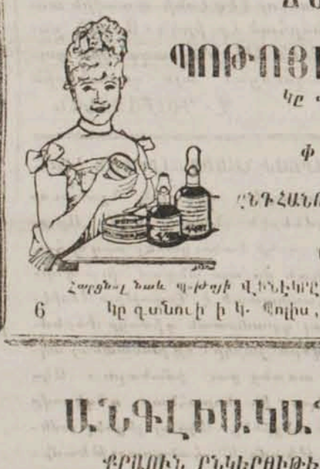

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱԼԷՏ ՆԻԻԹԵՐ

ԳՐԱՌԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ՊՈՆՏ ՍԹՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԷ ԺՈՒԱՆՈ ՏԸ ԼԱ ՊԱՏՈՒՌՆ, նոր ոգանչելի հոտ
ԳՐԱՊ Է Վ. ՊԼՈՍՍՈՄ, վարդի խնձորենւոյ ծաղիկք
ՋԱՐԻՆԱ, Ռուսական գոգանոյշ հոտ
ՀՈՒԱՅԾԻ ԼԻԼԱՔ, մերմակ եղիեանի
ԳՈՐԻԼՈՍՈՒԻ, Նարցիսակ
ՊԱՆՅՈՒ ՎԻՈԼԷԹ, Հեշտաբոյր
ԱԼՊՈՆՏԷԼ, ՍՊԵՑԻՏԻԱ, ՉԻԿ, ևլն.
ՀՈՒԱՅՏ ԷԼԻԼԻՈՒՄ

ԷՍ. ՊՈՒՔԷ
ՃԱՐԻ ԳԷԼԸՊ
ՊՐՈՒՍԱՆԱՔԱ
ՎԻՊԼԷՊ
ԻԼԱՆԿԻԼԱՆԿ
ՄԻԼՖԼԷՍՈՒ
ՃԵՐՄԱԿ ՎԱՐԴ ևլն.

«Գրաթ Էբլ Պլոսսոմի առթիւ, Լոնտոնի Գաւարդ լրագիրը կ'գրէ. «Լեղանակին ամէնէն նորելուկ հոտերէն գերազանց կը համարուիք Գրաթ Էբլ Պլոսսոմը, Լոնտոնի Գրաւուն ընկերութեան. Կը ծախուի թագի ձեւով խիտեր ունեցող շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ԼԱՎԱՆՏԸՐ ՍՈԼԻԴ, անգլիական ազգ լավանտայով—«Վայելուչ նորելուկ արգուզարդի սեղանի համար. Լավանտայի գերբնութիւնը անուշահոտութիւն. Եթէ շիշը մէկ քանի վայրկեան բաց թողուս, սենեակին օդը կը մաքրուի և կը զովանայ։» Այսպէս կ'ըսէ Լանտանի զէրկնանց Լրագիրը։ Գերազանց պայման մը է ընդդէմ գլխու ցաւերու, հարբութի եւն։ Կը ծախուի թագի ձեւով խիտեր ունեցող կանաչ շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ՕԹԱԼԻՆ, փոշի։ Տիկին Աուելինա Բաղդի կը գրէ. «Գոհութեամբ կ'ըսեմ թէ ձեր Օթալինը շատ գերազանց կը գտնեմ. մարթին վրայ կը թողու շատ հաճելի ապաւորութիւն մը։

ԱՏԵԼԻՆԵԱ ԲԱՂԴԻՒ»

ՆՈՒՐԲ ՕՃԱՌՆԵՐ վարի թնձորի ծաղիկներով Սոփոն Զարբինա, Սովոն Լիլիա Պան, Սովոն Ռոզ Անկլէզ, վիոլէգ անկլէզ Անգլիական փալանեի ջուր, Անգլիական լավանդայի ջուր, Քոլոն Քրեմ և այլն.

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով.
Մ. ԷՍՄԱՒՈՆՏ ԳԱՊՈՒԼՈՒ
Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վիվոտա, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից, 95 և 67

106

ՖԷՐՆԷԴ—ՊՐԱՆԴԱ

Մասնաւոր բաղադրութիւն Միլանի Պրանդա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ շքագրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Գնան տարուան յաջողութիւն յայտնի, յ Մերիկա, ի Ընդկաստան, յԱֆրիկէ և յեգիպտոս—Շքագրամ 1885ի Անվերսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Մելբուռնի, 1888ի Մելբուռնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 18.3ի Վիեննայի մեծ ջաղցրեղէն ցուցահանդէսներուն մէջը.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ առողջապահական ամենէն ծանօթ պիդերն է.—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իրը դղուշական գաբանական ճանաչելի երկիրներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը.

Այս ըմպելիքը, բոլոր ծանօթ պիդերներէն և ամէնոներէն գերազանց, կ'առնուի ամէն օր ճաշէն առաջ իրը ախորժարար։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զանի վերմութի, գինիի, ելեթի ջրոյ և խոհուելի հետ.

ՖԷՐՆԷԴ-ՊՐԱՆԴԱ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր անուշաբարաց, նպաստավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեղրոնատեղին է ՊՈՆՈՒՄ և ՐԻՔԹԻԼ

605

ԳԱՈՒԶՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԴԻՔ)

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ՐԻՊԼԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

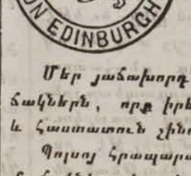

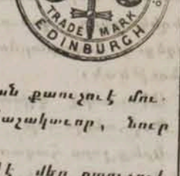

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուշուկ մուճակներն, որք իրենց վրայ իբրեւ նշան կրնան մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են կոռա քէրոով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուշուկ մուճակները կը գերազանցեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կշիռի մը և արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իրրեւ նշան։ Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ պարիրի մօտ Սեպուշ ագա Տէմիրճեանի թիւ 47 և 49 խանութին և բոլոր քաուշուկ մուճակ վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Գօճաման Օղլու խան, Ճորճի Կիտրոլի թիւ 13 մթերանոցը։

167

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵԽԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՇԻՒՇԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՋԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ գնար տեսութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՇԻՒՇԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՋԷ

ԹՈՒՌՔԱՄԱՐ ԿԱՌԱՔԱՄԲՈՑ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46
	Առաւօտ												Իրիկուն									
Կ. Պոլիս	6 30	7	7 30	7 50	8 30	9	9 30	10	10 30	1	11 30	12	1 30	2	2 30	3	4	4 30	5	5 30	6	6 30
Գումգապու	6 39	7 9	7 39	8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 39	1 9	11 39	12 9	1 39	2 9	2 39	3 9	4 9	4 39	5 10	5 40	6 9	6 40
Եէնի-գապու	6 43	7 13	7 43		8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11 13	11 43	12 13	1 43	2 13	2 43	3 13	4 13	4 43	5 14	5 44	6 13	6 44
Տաուսա փաշա																						
Սամանթիա	6 49	7 19	7 48		8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 18	11 49	12 19	1 49	2 18	2 49	3 19	4 19	4 49	5 20	5 50	6 19	6 50
Եէնի-գուլէ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 54	10 2	10 54	11 21	11 54	12 22	1 54	2 21	2 54	3 23	4 25	4 54	5 26	5 56	6 24	6 56
Մաղրիգիւղ	7	9	7 33	8 12	8 39	9 6		10 5	10 35	11 6	12 6		2 6		3 5	3 36	4 35	5 6	5 39	6 9	6 35	7 9
Ալ. Սթէֆանօ	7 18		8 21	8 52	9 15					11 15	12 17		2 15			3 45		5 15	5 48	6 19		7 18
Քիւչիւք Զէք.				9 2							12 25									6 27		

ՔԻՒՇԻՒՔ—ՋԷՔՄԷՋԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՌՔԱՄԱՐ ԿԱՌԱՔԱՄԲՈՑ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	51
	Առաւօտ												Իրիկուն									
Քիւչիւք Զէք.		6 50																				
Ալ. Սթէֆանօ	6 30	7		8		8 30			9 30				1 30									
Մաղրիգիւղ	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40				9 40	10 10	10 40				1 30							
Եէնի-գուլէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26			9 53	10 24	10 53	11 26	11 53		2 30							
Սամանթիա	6 56	7 26		8 26	8 56	9 29			9 57	10 28	10 57	11 29	11 57		2 40	3 10	4 10	4 40	5 10	5 40	6 10	6 40
Տաուսա փաշա															2 53	3 24	4 24	4 53	5 54	6 23	6 53	7 43
Եէնի-գապու	7	2	7 32												2 57	3 28	4 28	4 57	5 58	6 27	6 57	7 57
Գումգապու	7	8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38		10 8	10 38	11 8	11 38	12 8									
Կ. Պոլիս	7	16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 46		10 16	10 46	11 16	11 46	12 16		3 3	3 34	4 34	5 3	6 3	6 33	7 3	8 6
															3 8	3 38	4 38	5 8	6 8	6 38	7 8	8 6
															3 16	3 46	4 46	5 16	6 16	6 46	7 16	8 15

Փոքր ծարերն անխախտ կ'ընդունուին ամէն կառախումբի մէջ, իսկ մեծ ծարերը Պոլսէն Մարմարիոյ կամ աւելի հեռի կայարանաց մէջէն բանով կառախումբոց մէջ մուտք ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. մինչ կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. վագոններ.